

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

ALUSTARKASTUSRYHMÄN SUORITUSKYVYN VAATIMUKSET MIO- OPERAATIOISSA

Pro Gradu

Kadetti
Tuomas Kuosmanen

73. Merikadettikurssi
Laivastolinja

Maaliskuu 2007

MAANPUOLUSTUSKORKEAKOULU

Kurssi Merikadettikurssi 73	Linja Laivastolinja
Tekijä Kadetti Tuomas Kuosmanen	
Tutkielman nimi Alustarkastusryhmän suorituskyvyn vaatimukset MIO-operaatioissa	
Oppiaine, johon työ liittyy Operaatiotaito ja taktiikka	Säilytyspaikka Merisotakoulun kirjasto, Kurssikirjasto (Maanpuolustuskorkeakoulu)
Aika Maaliskuu 2007	Tekstisivuja 63 Liitesivuja 1
TIIVISTELMÄ <p>Suomen Merivoimat osoittavat kansainväliseen kriisinhallintaan alustarkastusryhmän. Lisääntyvien kansainvälisten tehtävien johdosta alustarkastustoiminnan kehittäminen on saatu käyntiin myös Merivoimissa.</p> <p>Tämän tutkimuksen ensisijaisen tavoitteena on antaa lukijalle kokonaivaltainen näkemys niistä vaatimuksista, joita kansainväliset tehtävät asettavat Suomalaiselle alustarkastusryhmälle.</p> <p>Päätutkimusongelma on: Mitä vaatimuksia kansainväliset MIO-operaatiot asettavat alustarkastusryhmän suorituskyvylle? Tutkielma on kaksiosainen. Ensin tutkimuksessa pyritään selvittämään kansainvälisten tehtävien luonne ja niiden erityisolosuhteet, ympäristöissä joissa alustarkastusryhmä kansainvälisissä tehtävissä toimii. Tämän jälkeen tutkimuksessa selvitetään mitä vaatimuksia kansainväliset tehtävät asettavat alustarkastusryhmän suorituskyvylle.</p> <p>Yhteenvedon tutkimustuloksista voidaan todeta, että kansainvälisten tehtävien vaatimukset ovat erittäin vaativat, monipuoliset sekä laajat mutta ei mahdottomat. Jotta vaatimuksiin kyetään vastaamaan, on toiminnassa kehitettävää monilla osa-alueilla.</p> <p>Tutkimus perustuu julkisiin lähteisiin. Tärkeimpinä lähteinä on käytetty kansainvälisiä ohjeita ja oppaita, tehtäväkuvauksia, lakeja ja asetuksia sekä haastatteluita. Varsinaisia aiheeseen liittyviä painettuja lähteitä on varsin vähän. Tämän vuoksi ulkomaisia lähteitä on käytetty tutkimuksen runkona ja asiantuntijahaastatteluja on käytetty täydentämään kirjallisista lähteistä saatua kuvaa.</p> <p>Tutkimuksen menetelmäksi on valittu teoriasidonnainen sisällönanalyysi , jossa pyritään olemassa olevan teorian pohjalta tutkimaan kohdetta suuremmassa kokonaisuudessa.</p>	
AVAINSANAT Kansainvälinen kriisinhallinta, MIO-operaatio, alustarkastustoiminta, alustarkastusryhmä	

ALUSTARKASTUSRYHMÄN SUORITUSKYVYN VAATIMUKSET MIO- OPERAATIOISSA

1 JOHDANTO	1
1.1 Tutkimuksen lähtökohta	1
1.2 Tutkimustilanne	4
1.3 Tutkimustehtävät ja tutkimusote	6
1.4 Käsitteet, näkökulma ja rajaukset	8
1.5 Tutkimusmenetelmät	15
1.6 Lähdemateriaalin esittely	18
2 ALUSTARKASTUSRYHMÄN KANSAINVÄLINEN KÄYTTÖ MIO- OPERAATIOISSA	20
2.1 Alustarkastusosaston kansainvälinen käyttö	20
2.2 Suomen kansainvälinen puolustuspolitiikka	20
2.3 Suomen kansainvälinen kriisinhallintayhteistyö	21
2.3.1 Nato-, PfP- ja EU:n kriisihallinta	22
2.3.2 Suomi ja Nato:n rauhankumppanuusyhteistyö	22
2.4 MIO-operaatio	23
2.4.1 MIO-tehtävät	27
2.4.2 Alustarkastus eli Boarding	29
2.4.3 NEO-tehtävä Non-combatant Evacuation Operation (NEO)	30
3. ALUSTARKASTUSRYHMÄ	31
3.1 Organisaatio sekä henkilöstö- ja koulutusjärjestelmä	31
3.2 Alustarkastusryhmän käyttöperiaatteet sekä toimintatavat	33
3.2.1 Alustarkastustehtävän suoritus	33
3.2.2 NEO-tehtävän suoritus	36
3.3 Alustarkastustoiminnan juridiset perusteet sekä toimintavaltuudet kansainvälisissä tehtävissä	37
4. KANSAINVÄLISTEN TEHTÄVIEN ASETTAMAT VAATIMUKSET SUORITUSKYVYLLE	40
4.1 Suorituskyky	40
4.2 Operatiiviset suorituskykyvaatimukset	44

5. JOHTOPÄÄTÖKSET	50
5.1 Yleiset johtopäätökset	50
5.2 Alustarkastusryhmän suorituskykyvaatimukset	53
5.3 Alustarkastusupseerin suorituskykyvaatimukset	54
5.5 Vara-alustarkastusupseerin suorituskykyvaatimukset	55
5.5 Alustarkastusosaston johtajan suorituskykyvaatimukset	57
6. YHTEENVETO	59
6.1 Jatkotutkimuskysymykset	59
6.2 Työn luotettavuuden ja tulosten kriittistä arviointia	60
VIITTEET	64
LÄHTEET	68
LIITTEET	74

ALUSTARKASTUSRYHMÄN SUORITUSKYVYN VAATIMUKSET MIO- OPERAATIOISSA

1 JOHDANTO

1.1 Tutkimuksen lähtökohta

YK:n rauhanturvatoiminnan laajentuminen 1990-luvulla on tuonut perinteisen rauhanturvatoiminnan rinnalle kriisinhallinnan käsitteen. Kriisinhallinta käsittää nykyään perinteisen rauhanturvaamisen, laajennetun rauhanturvaamisen, rauhanpalauttamisen, rauhan rakentamisen, rauhaan pakottamisen sekä konfliktin hallinnan ja rauhan diplomatian käsitteet sekä toimintamuodot.

1990-luvun puolivälistä alkaen valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittiset selonteot ovat viitoittaneet Suomen turvallisuuspoliittista linjaa. Suomen näkökulmasta Euroopan Unioni, Nato ja Venäjä ovat Euroopan turvallisuuskehityksen keskeisimmät tekijät.¹ Kansainvälinen sotilaallinen kriisinhallinta on edelleen kasvava toiminta-alue puolustusvoimissa. Näin ollen valtioneuvosto ja eduskunta ovat velvoittaneet puolustusvoimat muodostamaan valmiusjoukkojärjestelmän vastaamaan nykyajan uhkakuviin ja kansainvälisen kriisinhallinnan haasteisiin.

Suomen merivoimien operatiivinen yhteistoimintakyky vastata laajennetun rauhanturvatoiminnan asettamiin haasteisiin kasvaa jatkuvasti Nato:n rauhankumppanuusohjelmassa olevan arviointi- ja seurantaprosessin (PARP) yhteydessä. Keskeisin operatiivista yhteistoimintahanketta hidastava tekijä on taloudellisten resurssien rajallisuus. Merivoimien kansainvälisiin kriisinhallintatehtäviin asettamien yksiköiden henkilöstö- ja materiaaliresurssit ovat

ajallisesti sekä teknisesti rajalliset. Osa yksiköistä on koulutukseltaan ja varustukseltaan puutteelliset, tai yksiköt itsessään vasta suunnitteluvaiheessa.

Alustarkastustoiminta tai kansainvälisellä kielellä boarding on vanha merisodan taistelumuoto. Muinaiset alustarkastusryhmät ovat nousseet vastustajan aluksiin niin kreikkalaisista kuin roomalaisista ja viikinkienkin sota-aluksista. Suurten purjelaivojen aikakaudella, kun meritaisteluissa päästiin riittävän lähelle vihollisalusta, nousivat taistelijat erilaisia hakoja käyttäen vihollisalukseen lähitaistelun aloittamista varten. Tällainen toiminta oli välttämätöntä jotta vihollisen sota-alus saatiin haltuun. Alus oli tuona aikana arvokas sotasaalis. Boarding -termikin periytyy jo tuolta ajalta.

Höyryalusten aikakaudella alustarkastustoiminta alkoi hiipua tehokkaampien laivatykkien mahdollistaessa merisodankäynnin pidemmiltä etäisyyksiltä. Myös alustarkastusryhmien saaminen kohdealukselle vaikeutui huomattavasti alusten omasuoja-aseistuksen kehittyessä. Alustarkastuskyvyn ylläpitoa pidettiin yksinkertaisesti tarpeettomana.

Persianlahden ja entisen Jugoslavian alueen kaltaisten konfliktien puhjetessa kylmän sodan päättymisen jälkeen, huomattiin tarve kehittää toimintamalli kauppasaartojen sekä salakuljetuksien valvontaan. Alustarkastus- eli boarding toiminta nyky muodossaan alkoi nostaa päätään. Samaa mallia käytetään nykyään aseiden, joukkotuhoaseiden (WMD) leviämisen torjuntaan, sekä kansainvälisen huumekaupan, salakuljetusten sekä laittomien maahantulojen estämiseen.

Persianlahden kriisien aikana suureksi salakuljetusten kohteeksi on osoittautunut öljypohjaiset polttoaineet, joiden salakuljetusta on pystytty vähentämään tehokkaalla valvonnalla sekä alustarkastustoiminnalla. Esimerkiksi Välimeren kautta kulkee 65% Länsi-Euroopan energiavaroista. Jo pelkästään marraskuussa 2004 alueella suoritettiin 48 alustarkastusoperaatiota.²

Kansainvälisen alustarkastustoiminnan painopiste on Välimerellä, jossa Nato:n alukset ovat suorittaneet kauppa-alusten valvontaa useita vuosia. Ensimmäinen virallinen operaatio, Active Endeavour aloitti toimintansa marraskuussa 2003. Operaation tavoite on pitää vilkkaat kauppaliikenneväylät auki ja turvattuina.³

Alustarkastustoiminnan historia Suomen merivoimissa ulottuu 1990-luvun alkupuolelle. Vuonna 1993 Miinalaiva Pohjanmaan ollessa kansainvälisessä harjoituksessa huomattiin, että alustarkastus kuuluu kansainvälisesti Merivoimien tehtäväkenttään.

Merivoimien alusyksiköt ovat osallistuneet alustarkastustoimintaan Nato:n rauhankumppanuusohjelman mukaisissa harjoituksissa vuodesta 1995 alkaen. Miinalaiva Pohjanmaa suoritti ensimmäistä kertaa alustarkastuksen vuonna 1995 Jaguar-harjoituksessa Tanskassa. Harjoitus suoritettiin hyvin lyhyellä valmistautumisajalla ja ilman asiaankuuluvia varusteita. Tarkastettavat kohteet ovat olleet harjoitukseen osallistuneiden valtioiden sota-alueita, ja tarkastuksien ilmapiiri oli ollut ystävällinen.

Suomen merivoimien harjoituskertomuksista ja henkilöstön kannanotoista ilmenee henkilöstön kokemattomuus ja tietämättömyys alustarkastustoiminnan vaativuudesta.

Ensimmäinen ja toistaiseksi ainut laajamittainen viranomaisyhteistyöharjoitus järjestettiin Upinniemessä vuonna 1997. Harjoitus oli viikon mittainen ja osallistujia oli Suomenlahden Meripuolustusalueelta, Utin Jääkärirykmentistä, Uudenmaan Prikaatista ja Poliisin Karhuryhmästä.⁴

Alustarkastustoiminta merivoimissa on siis varsin uusi ilmiö. Tähän osaltaan varmasti myös vaikuttaa se, että alustarkastustoiminta ei ole merivoimien kansallisia tehtäviä, vaan se kuuluu rajavartiolaitoksen, Tullin tai Merenkululaitoksen tehtäviin. Toisaalta merivoimien osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan on vasta nyt ajankohtaista. Valtioneuvoston vuoden 2004 turvallisuus- ja puolustuspoliittisessa selonteossa määritettiin merivoimien lisäävän kansainvälistä toimintakykyään muodostamalla ja kouluttamalla alustarkastusryhmä.⁵

Näin ollen alustarkastustoiminta kuuluu merivoimien kansainvälisiin tehtäviin. Alustarkastustoiminnan kehittäminen on saatu käyntiin myös merivoimissa. Tosin voimassa olevia ohjeita tai koulutuspaketteja ei vielä ole. Lisäksi ei ole varmuutta alustarkastusryhmän kokoonpanosta tai mahdolliseen kansainväliseen tehtävään lähetettävän ryhmän palvelussuhteista. Kirjallisuusperäisiä kansainvälisiä lähteitä alustarkastuksesta on muutamia ja kokemusperäistä tietoa harjoituksista on jo kotimaassa kertynyt. Tämä pro gradu-tutkimus pyrkii osaltaan selvittämään

kansainvälisten alustarkastustehtävien vaatimuksia ja pohtimaan, miten vaatimukset kohtaavat merivoimien alustarkastustoiminnan nykytilan.

1.2 Tutkimustilanne

Alustarkastustoimintaa on Suomen merivoimissa tutkittu varsin vähän. Alustarkastustoiminnasta kansainvälisessä ympäristössä, eikä alustarkastusosaston suorituskyvyn vaatimuksista ole olemassa olevia tutkimuksia. Seuraavassa on esitelty tutkimuksia joiden aiheet sivuavat tämän tutkimuksen aihepiiriä.

Komentajakapteeni Ilja Hakanpään diplomityö: Suomen mahdollisuudet käyttää merivoimia kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä (1999):

Tutkimus keskittyy Euroopan turvallisuuspolitiikkaan, sen kehitykseen sekä kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan. Tutkimuksessa on otettu varsin hyvin kantaa Suomen asemaan kriisinhallinnassa sekä merellisten kriisinhallintaoperaatioiden asettamiin vaatimuksiin merivoimavaltioille. Valitettavan ohuen analyysin kohteena on Suomen merivoimien osuus osana kansainvälistä kriisinhallintaan joka olisi ollut tämän tutkimuksen kannalta ehdottomasti hedelmällisin. Kuitenkin tutkimuksessa suhtaudutaan asioihin rehellisesti, osoitetaan kaunistelematta merivoimien puutteet liittyen osallistumiseen kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin.

Lutnantti Jari Koivuniemen jatkokurssin opinnäytetyö MIL Pohjanmaan varusteiden soveltuvuus sekä niiden kehittäminen PARP- ja EU:n kriisinhallintaan liittyen (2002):

Tutkimus keskittyy otsikosta huolimatta varsin vahvasti alustarkastukseen ja alustarkastusryhmän varustukseen sekä varustamiseen. Tutkimuksen lähteinä on pääosin käytetty haastatteluja sekä käytännön harjoittelussa kohdattuja huomioita. Tutkimuksesta käy selvästi ilmi tekijän ammattitaito ja -taso, missä tehtävässä hän palvelee tutkimuksen aiheeseen liittyen. Varsin kattavasti tutkimuksessa on esitelty yksittäisiä varusteita joita alustarkastustoimintaan tulisi osoittaa. Tutkimus antaa yhden henkilön näkökulman, kuinka alustarkastusryhmä tulisi varustaa, jos resurssit eivät olisi kovin rajalliset. Karrikoiden voidaan puhua hyvin perustellusta joulupukin toivelistasta.

Kadettipursimies Tuomas Vanteen Pro-Gradu: Alusturvallisuusosaston koulutus Merivoimissa (2004):

Tutkielma pyrkii luomaan koulutusmallin, jota voitaisiin alkaa käyttää kouluttaessa alusturvallisuusosaston tehtäviä varusmiehille. Tutkielma keskittyy pääosin siihen, miten sotilaspoliisikoulutusta tulisi muokata, jotta siitä tulisi mahdollisimman hyvin kumpaakin tehtävää palveleva. Tilannetta helpottavana tekijänä voidaan todeta, että sotilaspoliisitoiminta ja –koulutus on erittäin samankaltaista kuin alussuojousjoukkueelle on suunniteltu. Tutkielman johtopäätökset ovat perusteltuja ja hyviä, mutta tutkielma keskittyy juuri alussuojousjoukkueeseen, eikä niinkään alustarkastusryhmään.

Kadettialikersantti Antti Tikan Sotatieteiden kandidaatin tutkielma: Alustarkastusosaston kokoonpano ja johtaminen (2004):

Tutkimuksessa selvitetään voidaanko alustarkastusryhmän johtamisessa hyödyntää ACHIEVE-teoriaa. Itse alustarkastusosaston kokoonpano jää pintapuolisemmalle käsittelylle, ja sekin pohjautuu pääosin MIL Hämeenmaalla käytettyyn kokoonpanoon. Tutkimus tuo hyvin esille alustarkastusryhmän johtamisen haasteet ja vaikeudet tehtävässä.

Kadetti Toni Joutsian Pro-Gradu: Suomen Merivoimien kriisinhallinta-alusten tehtävät ja kyky EU:n sotilaallisissa kriisinhallintaoperaatioissa (2005):

Kyselyperiaattella suoritettu tutkimus, jossa tarkoituksena on selvittää suomalaisten kriisinhallinta-alusten suorituskyky. Tutkimus keskittyy merivoimien miinalaivojen kykyyn suoriutua kansainvälisistä tehtävistä. Tutkimus kattaa varsin laajasti kriisinhallintatehtäviin osallistuvien aluksille asetetut vaatimukset ja tarpeet. Tutkimus keskittyy miinalaivojen suorituskykyyn sekä suorituskykyvaatimuksiin kriisinhallintaoperaatioissa.

Kadetti Ilja Iljinan Pro-Gradu: Merivoimien alustarkastustoiminnan kehittäminen kansainvälisessä tehtävässä (2006):

Tutkimus selvittää alustarkastusosaston koulutuksen, varustuksen sekä toimintatapamallit. Verraten kansainvälisiin kriisinhallintaoperaatioihin, niiden kertomuksiin sekä harjoituspalautteisiin, tutkija pyrkii kartoittamaan eroavaisuuksia ja samanlaisuuksia nykytilaan merivoimien alustarkastuskoulutuksessa. Tutkimuksen johtopäätöksinä todettiin, että suurin puute alustarkastusosaston koulutuksessa on se, ettei ole koulutusta. Nykyjärjestelyin pystytään kyllä suoriutumaan

alustarkastustehtävistä välttävästi, mutta toimintaa on kehitettävä. Itse alustarkastusryhmän toimintaan kansainvälisissä tehtävissä ei tutkimuksessa oteta kantaa.

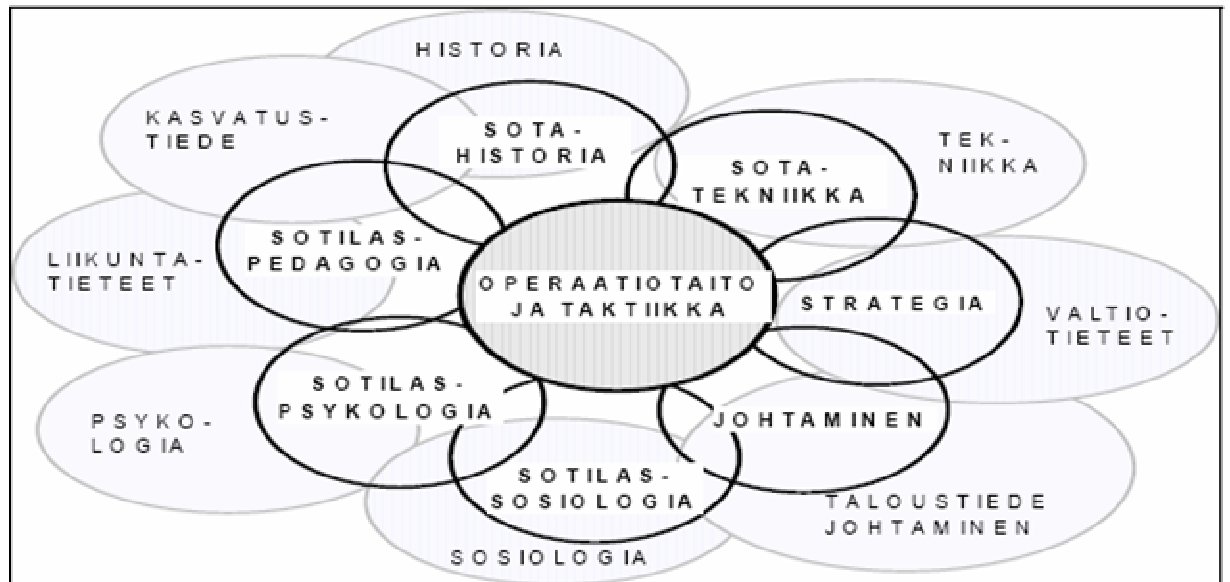
Kadetti Tuomas Kuosmasen Sotatieteiden kandidaatin tutkielma: Boarding Teamin varustaminen (2006):

Tutkielmassa pohditaan alustarkastusosaston varustamista kokonaisuudessaan. Kantaa ei niinkään oteta yksittäisiin varusteisiin, vaan pyritään löytämään kokonaisuuksia joita tehtävien suorittaminen edellyttää. Tutkielmassa on myös otettu kantaa varusteisiin, jotka mahdollistavat alustarkastusosaston tehokkaamman käytön, johtamisen sekä omasuojan. Lisäksi on myös pyritty kartoittamaan eittappavien omasuoja-aseistuksen käyttöä tehtävissä.

1.3 Tutkimustehtävät ja tutkimusote

Tutkimusongelmat ovat johdettavissa tutkimuksen pääotsikosta. Minkälaisia suorituskyykyvaatimuksia kansainväliset operaatiot asettavat alustarkastukseen liittyen? Ensiksi on määritettävä kansainvälisten operaatioiden tehtäväkentät jotta pystytään määrittelemään niiden vaatimukset alustarkastusryhmälle. Jos nämä tiedot saadaan selvitettyä, kyetään määrittelemään suorituskyykyvaatimukset alustarkastusryhmälle. Tämän myötä on myös mahdollista esittää kehitys- tai kouluttautumiskohteita.

Kuvasta 1 havaitaan, ettei taktisen toiminnan arviointi, analyysi tai kehittäminen ole yksiselitteistä. Yhteenkin tummennettuun ympyrään vaikuttaminen voi vaikuttaa koko osaston taktiseen toimintaan. Tästä voidaan johtopäätöksenä todeta, ettei taktinen toiminta rajoitu vain tiettyihin, taktisiin toimintatapamalleihin. Tässä tutkimuksessa pyritään huomioimaan myös toimintatapojen alla olevat vaikutteet.

Kuva 1: Operaatiotaito ja taktiikka sotatieteiden ja niiden lähitieteiden asettamassa viitekehyksessä.⁶

Tarkemmin eriteltynä tutkimuksen tutkimusongelmat ovat:

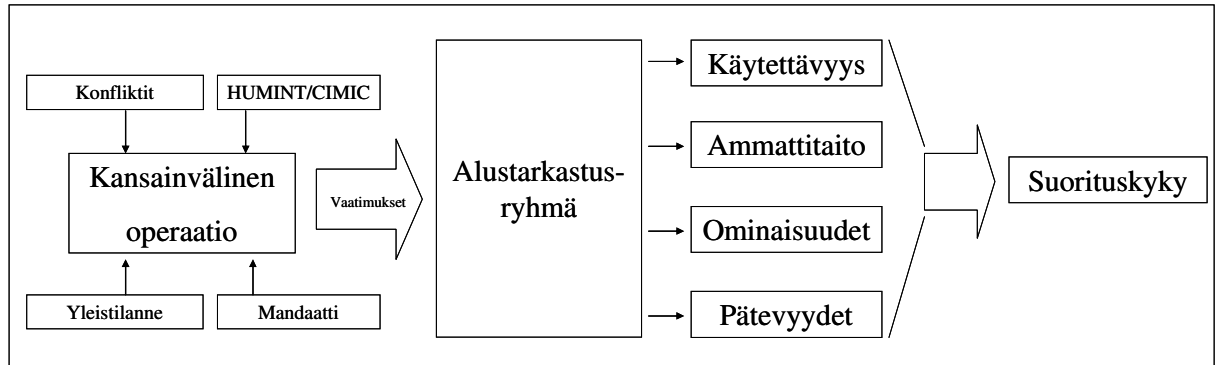
Tutkimuksen pääkysymys on:

Mitä vaatimuksia kansainväliset MIO-operaatiot asettavat alustarkastusryhmän suorituskyvylle?

Tutkimuksen alakysymykset ovat:

Miten kansainväliset tehtävät tulevat muuttamaan alustarkastusryhmän suorituskykyä?

Mitä vaatimuksia ROE-profiilit asettavat alusturvallisuusosaston suorituskyvylle?

Kuva 2. Tutkielman viitekehys.

Viitekehyksessä on puristettu kuvalliseen muotoon tutkielman kokonaisuus. Tämä tutkimustyö lähtee kansainvälisistä kriisinhallintaoperaatioista sekä niiden kansainvälisistä oikeutuksista. Merivoimien alustarkastusryhmä on osa suomalaista kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuvaa joukkoa. Kansainvälisillä operaatioilla ja tehtäväkentillä on alustarkastusryhmälle omat vaatimuksensa, jotka tässä tutkimuksessa pyritään huomioimaan. Vaatimukset pyritään suhteuttamaan jo olemassa olevaan alustarkastustoimintaan, jonka seurauksena pyritään määrittämään vaatimukset merivoimien alustarkastusryhmän suorituskyvyille. Näistä tiedoista on pyrkimyksenä tuottaa suorituskykyvaatimukset alustarkastusryhmälle, mutta myös antaa sivutuotteena arvokasta tietoa ryhmän koulutukseen ja koulutuksen suunnittelua varten.

1.4 Käsitteet, näkökulma ja rajaukset

Tutkielman aiheen hahmottamiseksi on tärkeää ymmärtää siinä käytettävät käsitteet, määritelmät ja termit sekä niiden asiayhteydet suurempaan kokonaisuuteen. Lyhenteet on esitetty liitteessä 1.

Pohjois-Atlantin yhteistyöjärjestön lyhenteen käyttämisestä tekstissä ei ole vakiintunutta käytäntöä. Tässä tutkimuksessa lyhenne kirjoitetaan Terho Itkosen teoksen Kieliopas, 4. Painos Vaasa 1988 ⁷ ja Kotimaisen kielten tutkimuskeskuksen suosituksen mukaisesti, Nato. Tätä termiä on teksteissä käytetty em. suositusten mukaisesti sanana eikä lyhenteenä. Se kirjoitetaan isolla alkukirjaimella ja sijapäätteet on lisätty siihen kaksoispisteellä.

Naton rauhankumppanuusohjelmasta käytetään pääaisassa sen koko nimeä. Lyhentäminen tapahtuu Puolustusvoimien virallisissa asiakirjoissa vakiintuneen käytännön mukaisesti PfP, Partnership for Peace. Naton rauhankumppanuuteen liittyvän arviointi- ja seurantaprosessin nimi on tutkimuksessa kirjoitettu puolustusvoimien virallisissa asiakirjoissa vakiintuneen käytännön mukaisesti käyttäen lyhennettä PARP, Partnership Planning and Review Process. Tarvittavat päätteet on erotettu kaksoispisteellä.

Sanaa *operaatio* käytetään sen kansainvälisessä merkityksessä. Toisin sanoen operaatio-sanaa käytetään puhuttaessa jonkin osaston toiminnasta. Sillä ei välttämättä ole mitään tekemistä operatiivisen tason toiminnan tai suunnittelun kanssa, kuten sanan käytöstä voisi ymmärtää. Tutkimuksessa on huomioitava, ettei kaikille käsitteille ole yksiselitteisiä englannin- tai suomenkielistä termiä. Samaa asiaa tarkoittavia termejä voi olla useampia, jolloin ne on pyritty kaikki tuomaan ilmi ensimmäistä kertaa käsiteltäessä.

MIO (Maritime Interdiction Operation) –operaatio (myös MIFO – Maritime Interdiction Force Operation sekä MSO – Maritime Security Operation) ovat meriliikenteen valvontatehtäviä. Valvonnallisesta perusluonteesta huolimatta operaatioihin sisältyy lähes aina myös voimankäytön mahdollisuus. Käsitettä Maritime Interdiction Operation ei ole suomennettu, vaan tässä tutkimuksessa puhutaan MIO-operaatioista, vaikka kyseisessä ilmaisussa esiintyy *operaatio* –sanan toisto. Käsitteenä MIO-operaatio on varsin usein käytetty ja se tuli ilmi sellaisenaan useista eri lähteistä ja haastatteluista.

Alustarkastus, alustarkastustoiminta (boarding, VBSS – visit, board, search and seizure) on yksi MIO-operaatioiden valvonnan ja voimankäytön komponentti. Termillä tarkoitetaan kohde-aluksen tarkastamista alustarkastusryhmän tai alustarkastusjoukkueen voimin. Tarkastuksen taso riippuu aina etsitystä materiaalista, vallitsevasta tilanteesta sekä tehtävän luonteesta. Suppeimmillaan tarkastus käsittää kohdealuksen asiakirjojen ja aluksen päällikön haastattelun. Laajimmillaan tarkastus käsittää kohdealuksen lastin, asiakirjojen, sisätilojen, ulkokansien sekä henkilöstön asiakirjojen perusteellisen tarkastamisen. Aikaikkuna vaihtelee tarkastuksen luonteesta. Suppean tarkastuksen osalta aikaa voi kulua noin tunti, kun taas laajan tarkastuksen osalta jopa vuorokausia. On kuitenkin huomioitavaa, että laajempaa tarkastusta varten kohdealus pyritään käännättämään

johonkin toiminta-alueen turvasatamaan, jossa tarkastus voidaan suorittaa paremmin valvotuissa olosuhteissa.

Kohdealuksella (COI – Contact Of Interest) tarkoitetaan ennakkotietojen perusteella epäilyttäväksi luokiteltua tai joissain tapauksissa sattumanvaraisesti valittua kauppaa, jolle alustarkastus suoritetaan.

Kauppa-alus on muu kuin huvialus, sota-alus tai valtionalus.⁸

Alustarkastusjoukkue koostuu *alustarkastusryhmästä* (boarding team, boarding party) ja *alustarkastusjoukkueesta* (SOF – Special Operations Force, HAF – Heliborne Assault Force, Takedown Force, SST – Ship Security Team). Alustarkastusryhmä voi suorittaa tarkastuksen ilman alustarkastusjoukkuetta, mikäli uhkataso kohdealuksella on matala. Uhkatason ollessa korkea, lähetetään kohdealukselle ensin alussuojousjoukkue ottamaan tilat haltuun. Tämän jälkeen alustarkastusryhmä tulee kohdealukselle suorittamaan oman tehtävänsä.

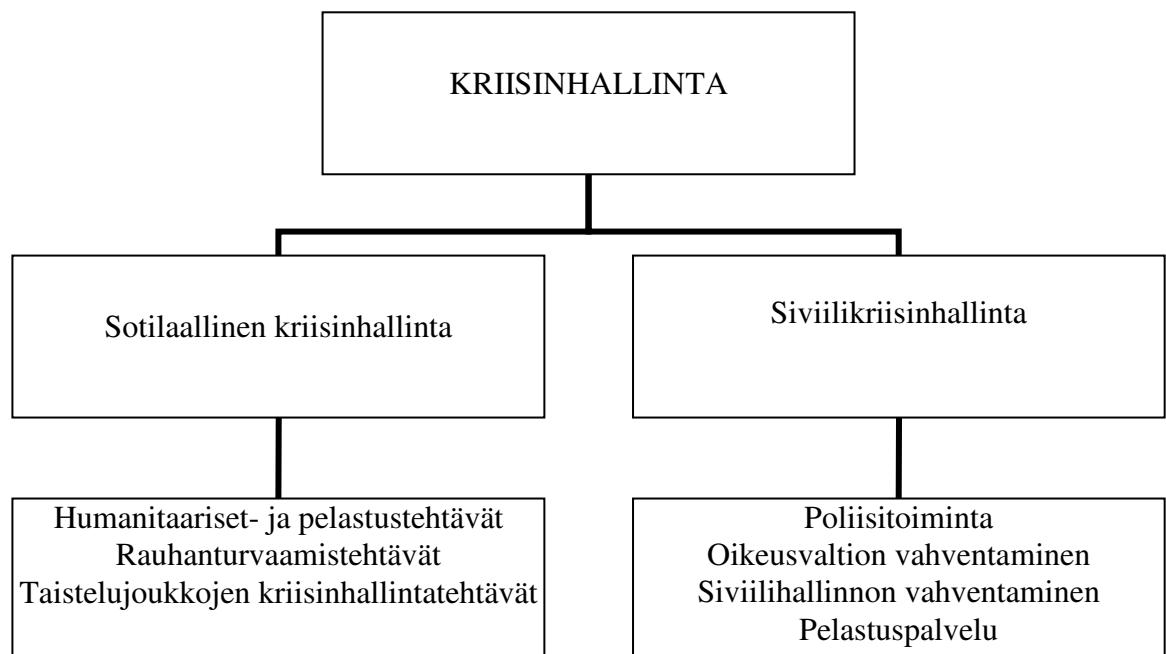
Uhkatasoja on kolme: compliant, non-compliant ja hostile. Compliant (cooperative) tarkoittaa yhteistyöhaluista ja –kykyistä kohdetta. Non-compliant (uncooperative) tarkoittaa yhteistyöhalutonta, mahdollisesti vihamielistä ja väkivaltaista kohdetta. Hostile (opposed) tarkoittaa vihamielistä kohdetta, joka todennäköisesti tulee käyttämään väkivaltaa tarkastuksen estämiseksi. Uhkataso voi muuttua alustarkastusjoukkueen löydöksen perusteella tasosta, joka oli määritetty ennen tehtävän alkamista.

Kauppasaarron valvonta ja kauppa-alusten tarkastustehtävillä tarkoitetaan kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan liittyviä tehtäviä, jotka toteutetaan osana laajempaa kansainvälistä rauhanturvaoperaatiota.

Kriisi on (kansainvälisessä politiikassa) kärjistynyt konflikti, joka muodostaa uhan osapuolten perustaville arvioille. Kriisitilanteessa on yleensä rajoitetusti aikaa reagointiin ja vaara hallitsemattomasta kehityksestä (eskaloitumisesta).⁹

Kriisinhallinta on kokonaisuus, johon kuuluu usein samanaikaisia ja toisistaan riippuvia sotilas- ja siviilitoimintoja. Jo suunnitteluvaiheessa niitä on käsiteltävä yhdessä, ottaen huomioon myös siviilikriisinhallinnan mahdollisuudet sotilaallisten

konfliktien ennaltaehkäisyssä, jolloin voidaan välttyä sotilaallisen kriisinhallinnan käynnistämiseltä. Toisaalta sotilaallinen kriisinhallinta mahdollistaa varsinaisen siviilikriisinhallinnan sellaisissa kriiseissä, joissa väkivalta tai sotilaalliset tekijät ovat olleet kriisin aiheuttajia tai seurauksia. Siviilikriisinhallinnalla voidaan tarkoittaa myös kriisinhallintaa tilanteissa, joissa kriisin ovat muodostaneet esim. luonnonmullistukset, epidemiat, sääolosuhteet tai muut kriisitekijät. Siviilikriisinhallinnan muotoja voivat tällöin olla humanitaarinen apu, jälleenrakennus, siviilipoliisitoiminta, oikeusvaltion tukeminen, siviilihallinnon järjestäminen ja siviilien suojeleminen (Kuva 3)¹⁰

Kuva 3. Kriisinhallinnan jako Euroopan unionin mukaan.

Terrorismia on esiintynyt kautta aikojen eri yhteiskunnissa ja eri muodoissa, vaikka sitä ei aina sillä nimellä ole käsiteltykään. Terroristiryhmien taustalla ovat olleet muun muassa separatistiset, kansalliset, alueelliset tai etniset pyrkimykset, ideologiset ja vallankumoukselliset hankkeet sekä uskonnollinen fanatismi. Terrorismi-käsite on kansainvälisessä yhteistyössä vakiintunut tarkoittamaan yksilöiden tai ryhmien käyttämää poliittista väkivaltaa, jonka kohteet on valittu satunnaisesti tai niiden symboliarvon vuoksi.

Rikoksenteijällä on terroristinen tarkoitus, jos tarkoituksena on aiheuttaa vakavaa pelkoa väestön keskuudessa, pakottaa oikeudettomasti jonkin valtion hallitus tai muu viranomainen taikka kansainvälinen järjestö tekemään, sietämään tai tekemättä jättämään jotakin, oikeudettomasti kumota jonkin valtion valtiosääntö tai muuttaa sitä tai horjuttaa vakavasti valtion oikeusjärjestystä, taikka aiheuttaa erityisen suurta

vahinkoa valtiontaloudelle tai valtion yhteiskunnallisille perusrakenteille, tai aiheuttaa erityisen suurta vahinkoa kansainvälisen järjestön taloudelle tai sellaisen järjestön muille perusrakenteille.¹¹

Suorituskyvyllä tarkoitetaan kohteen kykyä saavuttaa asetettuja tavoitteita. Suorituskykyä voidaan tarkastella eri näkökulmista, jolloin se tarkoittaa eri asioita. Suorituskyvyn mittaamisella tarkoitetaan prosessia, jonka tarkoituksena on selvittää tai määrittää tunnuslukuja käyttäen jonkin (toiminnallisen) tekijän tila. Prosessissa tunnistetaan keskeisiä menestystekijöitä, mitataan niitä ja käytetään mittareista saatua tietoa päätöksen teon tai kehittämisen apuna.¹²

Järjestelmä mielletään tässä tutkimuksessa kuvatuksi kokonaisuudeksi. Järjestelmä ymmärretään yleensä suppeimmillaan laitteiden muodostamaksi toimivaksi tekniseksi kokonaisuudeksi. Laajasti ymmärrettynä järjestelmään voi kuulua materiaalin lisäksi henkilöstö- ja menettelytavat, joukot, yksiköt sekä näitä tukevat rakenteet, kuten ylläpito, logistiikka, varastointi ja koulutus. Puolustusvoimien määritelmärekisterissä ei ole käsitettä järjestelmä, joten sen sisältö vaihtelee eri tarkastelukulman, asiaa tarkastelevan henkilön ja käsiteltävän tapauksen mukaisesti.

Reunaehto on hankkeen toimintavapautta rajoittava käsky, päätös, ohje tai asiantila.¹³

Vaatus (requirement) on ilmaisu, joka kuvaa asiakkaan tahtoa liittyen tuotteen tai suorituksen ominaisuuksiin, suorituskykyyn ja muihin mitattaviin parametreihin. Vaatimustenhallinnan tavoitteena on mahdollistaa kehittämissuunnitelman ja sen hankkeiden tehokas ja systemaattinen toteuttaminen.¹⁴

Vaatimustenhallinta (requirements management, RM) sisältää seuraavat osa-alueet:

- 1) Vaatimusten kokoaminen ja yhdistäminen useista erillisistä lähteistä, kuten järjestelmän omistajat, operaattorit, käyttäjät tai hankkeen rahoittajat, olemassa olevat standardit, organisaation toimintalinjaukset ja strategiat, kansalliset ja monikansalliset lait ja määräykset yms.

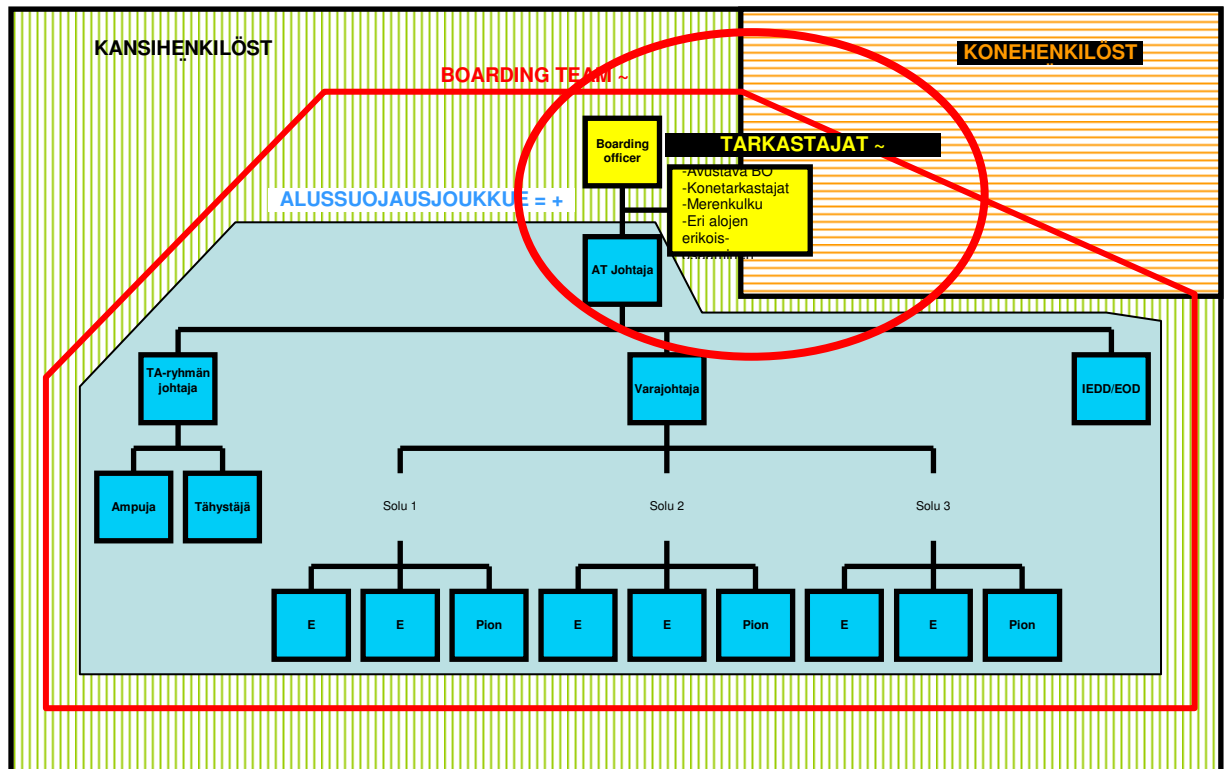
- 2) Kerättyjen vaatimusten analysointi ja muokkaaminen yhtenäiseksi vaatimusdokumentiksi, joka muodostaa hankkeelle yhtenäisen lähtökohdan.

3) Ratkaisua vaativien vaatimusten tunnistaminen: mitkä vaatimukset edellyttävät tarkentamista tai jatkomäärittelyä esimerkiksi simulointien tai kustannus-hyöty-tarkastelun vuoksi.

4) Vaatimusten dokumentointi ja ylläpito koko tuotteen elinjakson ajan.¹⁵

Tässä tutkimuksessa ei suosita, tai edes määritetty tarkkoja rajoja, sillä suorituskäytännön vaatimuksia kartoittaessa liian tarkka rajaaminen saattaa sulkea, estää tai jopa kieltää oleellisen vaatimuksen tutkittaessa alustarkastusryhmän suorituskäytännön vaatimuksia. Suorituskäytännön vaatimuksiin kohdistuvissa tutkimuksissa on tärkeää pitää mielen avoinna uusille ja yllättäville vaatimuksille, poissulkematta mahdollisia reunaehtoja. Tätä tutkimustyötä ei ole rajattu tai sidottu mihinkään tiettyyn operaatioon tai esimerkkiin, vaan alustarkastusta käsitellään yleisellä tasolla, kuitenkin siten, että tehtäviä käsitellään sellaisina kuin ne tosiasiallisesti saattaisivat kansainväliseen kriisinhallintaoperaatioon osallistuvalla Suomen merivoimien alustarkastusryhmällä olla.

Tutkittava kohde on alustarkastusryhmä. Alustarkastustoiminnan nuoruudesta johtuen alustarkastusta suorittavien yksiköiden termien sekavuus sekä ristikkäinen ja päällekkäinen käyttö vaikeuttavat kokonaisuuden hahmottamista. Tämä korostuu varsinkin asiaan perehtymättömän henkilön ottaessa kantaa aiheeseen. Alustarkastusryhmä on alustarkastusosaston johto-osa, johon kuuluu alustarkastusupseeri, vara-alustarkastusupseeri, alustarkastusosaston johtaja sekä tarvittaessa erikoisalojen asiantuntijoita. Alustarkastusryhmä ei suorita tarkastettavan kohteen suojausta, vaan sen suorittaa alustarkastusosasto eli alussuojausosasto. Alustarkastusryhmä suorittaa itse vain aluksen asiakirjojen, teknisten yksityiskohtien ja suurten kokonaisuuksien tarkastuksen.

Kuva 4. Alustarkastusryhmä alustarkastusosastossa

Alustarkastusosaston eli alussuojausjoukkueen toimintaan, tehtäviin tai niiden asettamiin suorituskyvyn vaatimuksiin ei tässä tutkimuksessa oteta kantaa.

Tässä tutkimuksessa käsitellään alustarkastusryhmän toimintaa merivoimien kansainvälisten tehtävien viitekehyksessä. Tutkimuksesta on rajattu pois alustarkastusryhmän mahdolliset kansalliset virka-aputehtävät. Tämä rajausta sulkee pois myös viranomaisyhteistyön käsittelyn.

Tutkimuksessa alustarkastusryhmän toimintaa ei ole sidottu mihinkään alusluokkaan, toimintaympäristöön, kansainväliseen operaatioon tai viitekehykseen. Tutkimuksessa lähdetään siitä oletuksesta, että suomalainen alustarkastusryhmä voi toimia myös ulkomaiselta sota-alukselta tai maalta käsin.

On ensiarvoisen tärkeää muistaa, että tämä tutkimustyö käsittelee suomalaisen toimintatapamallin ja kokoonpanojen osalta vuoden 2006 puolen välin tilannetta. Alustarkastustoiminta merivoimissa on vahvassa muutos- ja kehittämistilassa ja esimerkiksi kansainvälisiin tehtäviin kykenevää alussuojausjoukkuetta aletaan kouluttaa Saaristomeren Meripuolustusalueella aikaisintaan vasta vuoden 2007 loppupuolella. Toistaiseksi koulutuksella on haettu vasta suuntaa lopullisille koulutussuunnitelmille, organisaatiolle, toimintatavoille sekä varustukselle. Tosin

tässä yhteydessä lienee varsin uhkarohkeaa käyttää termiä lopullinen, sillä myös alustarkastustoiminnan osalta pitänee paikkansa totuus, että ainoa pysyvä asia on muutos.

1.5 Tutkimusmenetelmät

Tämä tutkimus on tutkimusotteeltaan kvalitatiivinen eli laadullinen tutkimus. Kvalitatiivisessa tutkimuksessa kohdetta pyritään tutkimaan mahdollisimman kokonaisvaltaisesti. Laadulliseen tutkimukseen kuuluu strukturoimattomuus, eli tutkimussuunnitelma muotoutuu tutkimuksen edetessä. Teoriaa siis luodaan tiedon lisääntymisen myötä.¹⁶

Laadullisen tutkimuksen piirteisiin kuuluu, että käytetään ihmistä tiedon keruun välineenä ja valitaan tutkittavien joukko tarkoituksenmukaisesti, ei satunnaisotannan menetelmää käyttäen.

Teoriapohja voidaan taktiikan tutkimuksessa usein muodostaa olemassa olevien ohjesääntöjen ja muiden kirjallisten ohjeiden varaan. Näin on osittain tehty myös tässä tutkimuksessa. Saatavilla olevaa kirjallista materiaalia on pyritty hyödyntämään tehokkaasti. Kirjallisten lähteiden pohjalta on myös määritelty oikeansuuntaiset kysymykset haastatelluille. Näin ollen yksi tutkimusmenetelmä on ollut asiakirja- ja kirjallisuustutkimus.

Kerätyn aineiston analysointimenetelmäksi on valittu sisällönanalyysi. Sillä tarkoitetaan tässä tutkimuksessa suullisen ja kirjallisen lähdeaineiston järjestelmällistä analyysia. Järjestelmällisyydellä tarkoitetaan, että kirjallisista lähteistä ja haastateltujen vastauksista haetaan erilaisuuksia ja samanlaisuuksia ja näistä tehdään tutkimukselliset johtopäätökset.

Aineistoa voidaan analysoida aineistolähtöisesti, teoriasidonnaisesti tai teorialähtöisesti. Aineistolähtöisessä analyysissa kaikki aiempi tieto, havainnot ja teorit tutkittavasta kohteesta ”unohdetaan” ennen lähdeaineiston analyysia. Puhdas aineistolähtöinen analyysi on erittäin vaikea toteuttaa, sillä tutkijan oma ennakkotieto tutkittavasta aiheesta vesittää helposti tutkijan oman uuden teorian.¹⁷

Teoriasidonnainen analyysi ei pohjautu suoraan teoriaan, mutta teoria toimii apuna analyysin etenemisessä. Myös teoriasidonnaisessa analyysissä aiempi tieto ohjaa ja auttaa analyysiä. Analyysistä on tunnistettava aiemman tiedon vaikutus, mutta sen merkitys ei ole teoriaa testaava vaan uusia ajatussuuntia aukova. Teoriasidonnaisessa analyysissä tutkijan ajatteluprosessissa vaihtelevat aineistoläheisyys ja valmis teoria.¹⁸

Teorialähtöisessä analyysissä nojataan puhtaasti olemassa olevaan teoriaan, malliin tai jonkin auktoriteetin esittämään ajatteluun. Tutkimuksessa esitellään käytetty teoramalli ja aineiston analyysia ohjaa aiemman tiedon perusteella luotu kehys. Teorialähtöistä analyysia käytetään usein sellaisissa tutkimuksissa, joissa olemassa olevaa teoriaa testataan uudessa viitekehyksessä.¹⁹

Yllä mainituista analyysimalleista on tähän tutkimukseen valittu teoriasidonnainen analyysi, sillä se on tutkijan mielestä kaikkein sopivin tutkimuksen aihe huomioiden. Olemassa olevana alustarkastustoiminnan teoriana käytetään jo olemassa olevaa ohjesääntökirjallisuutta. Teoriaa peilataan haastattelujen avulla kerättyyn aineistoon ja tutkimusraporttia kirjoittaessa vaihtelevat analyysin lähtökohta aineistolähtöisyys ja valmis teoria.

Suorituskykyvaatimusten lähtökohtana voidaan pitää Puolustusministeriön puolustushallinnon strategiaa. Tämä strategia kuvaa suorituskykyvaatimukset puolustuspolitiikalle, sotilaalliselle maanpuolustukselle, kokonaismaanpuolustuksen yhteensovittamiselle, kriisinhallinnalle, rauhanturvaamistoiminnalle ja yhteistoiminnalle sekä antaa perusteet kehittämisohjelmien ohjelmien ohjaukselle. Strategisessa suunnittelussa laaditaan puolustusjärjestelmän tavoitetilä, joka sisältää suorituskykyvaatimukset puolustushaaroille sekä puolustusjärjestelmän osajärjestelmille.²⁰

Suorituskykyvaatimukset muodostavat perustan kehittämisohjelmille ja niiden hankkeille. Suorituskykyvaatimuksen hyväksynnän jälkeen kehittämisohjelman omistaja käskee vaihtoehtoisten hankekonseptien tuottamisen. Suorituskyvyn luominen voidaan toteuttaa eri konsepteissa todella eri tavalla. Vaihtoehtoisia toteutustapoja voivat esimerkiksi olla:²¹

- a) Suorituskyvyn luominen omaan organisaatioon käsittäen laitteet, henkilöstön, koulutuksen, ylläpidon yms.
- b) Suorituskyvyn jokin osa, esimerkiksi laitteiston tai henkilöstön vuokraaminen omaan käyttöön.
- c) Suorituskyvyn tai jonkin sen osan, kuten koulutuksen tai kunnossapidon ostaminen palveluina.
- d) Suorituskyvyn luominen kansallisesti lainsäädännöllä tai viranomaisyhteistyönä.
- e) Suorituskyvyn luominen kansainvälisiin sopimuksiin, liittoutumalla tai toimimalla muutoin yhteistyössä jonkin muun tahon kanssa.

Yllä olevista esimerkeistä tässä tutkimuksessa on toteutustavaksi valittu vaihtoehto e. Alustarkastusosaston kansainvälisten, mandaatilla luokiteltujen operaatioiden toimintaympäristö, operaatioiden kansainväliset johtosuhteet sekä osapuolet täsmäävät täysin yllä esitettyyn vaihtoehtoon.

Vaatimusten keräämisessä voidaan käyttää monia erilaisia menetelmiä, joista tähän tutkimukseen on valittu vaatimusten kerääminen haastatteluin ja kirjallisuusselvityksin. Muita vaihtoehtoja olisivat kyselylomakkaiden ja haastattelujen käyttö, vaatimusten kerääminen seminaarien ja aivoriihien avulla, Delfoi-menetelmä, skenaariotekniikka, vaatimusten kirjaaminen havainnoimalla sekä tiladiagrammit. Tutkimuksenteon alussa tutkija pohti Delfoi-menetelmän käytettävyyttä tutkimukseen, mutta hylkäsi sen liian pienen asiantuntijamäärän vuoksi.

Vaatimusten keräämisessä on jokaisen vaatimuksen yhteydessä pohdittava onko kyseessä suorituskykyvaatimus, järjestelmävaatimus vai reunaehto. Jos kyse on järjestelmävaatimuksista tai reunaehdoista, voi haastatellulla tai tietolähteellä olla mielessään tai pohjanaan jokin tietty valmis ratkaisu tai jopa tietyn valmistajan järjestelmä. Tyypillinen virhe on etsiä erilaisista lähteistä parhaita ominaisuuksia ja yhdistellä niistä "superjärjestelmä".²²

Vaatimusdokumentissa voi olla kymmeniä, satoja tai jopa tuhansia vaatimuksia. Suureen vaatimusmassaan on helppo hukkoa, ellei tutkimuksen perusajatus ole selkeä. Tämän vuoksi vaatimukset on priorisoitava, ja vain tärkeimmät on tuotava esiin. Näin pyritään tässäkin tutkimuksessa. Tarkoituksena on nähdä koko "metsä puilta".²³

1.6 Lähdemateriaalin esittely

Tutkimus perustuu julkisista sekä viranomaiskäyttöön tarkoitetuista lähteistä. Lähteinä on käytetty aiheeseen liittyviä tutkielmia, lopputöitä, Nato:n kokemuseräisiä ohjeita (EXTAC) sekä muita aiheeseen liittyviä kirjallisuuksia. Tutkielma perustuu suurelta osalta puolustusvoimien oppaisiin ja ohjeisiin. Kirjallinen aineisto on hankittu pääosin Merisotakoulun ja Maanpuolustuskorkeakoulun kirjastoista. Internetiä on käytetty kansainvälisen lähdeaineiston hakuun, lähinnä ulkomaisiin kriisinhallintaoperaatioihin tutustumiseen. Internetistä saatuun tietoon tulee kuitenkin suhtautua kriittisesti. Aiheeseen liittyviä tutkimuksia ja muita lähteitä on kotimaassa saatavilla suhteellisen niukasti, joten hyvän lähdeaineiston hankinta on ollut hyvin haasteellista.

Kirjallisuuslähteitä käytetään tutkielmassa etenkin nykyaikaisen kriisinhallinnan taustoittamiseen ja sitä kautta tutkimuskysymyksen olemassa olon todistamiseen.²⁴ Tutkielman lähdeaineistona on pyritty käyttämään mahdollisimman tuoretta saatavilla olevaa aineistoa. Tutkielman aiheen nuoruudesta johtuen tässä tutkielmassa on ollut tärkeää käyttää uusimpia asiakirjoja sekä lakeja jotta lähtkohta tutkimuksen tekemiseen on relevantti. Hyvänä esimerkkinä toimii tutkimuksessa perusteina käytetyt lait ja asetukset mm. Suomen osallistumisesta kansainväliseen kriisinhallintaan.

Tutkijan asemaan liittyy joitaki ulkoisia sitoumuksia. Tutkija on osa suurempaa organisaatiota, joka tuottaa ja kehittää tutkittavana olevaa joukkoa, eli osa Merivoimia ja laivastojoukkoja. Tutkija on kuitenkin tutkittavaan kohteeseen nähden ulkopuolinen, sillä tutkijaa ei ole nimitetty kyseiseen joukkoon, eikä tutkija ole vastuussa esimiehilleen joukon kehittämisestä. Eri tavoin joukkoihin liittyvät eri henkilöt ovat esittäneet epävirallisesti omia näkemyksiään tutkittavasta joukosta, sen tehtävistä, vaatimuksista, suorituskyvystä, organisaatiosta, kehityksestä ja tarpeellisuudesta. Välttääkseni näiden mielipiteiden tarkoituksellista tai tarkoituksetonta ohjausta työssäni, olen pyrkinyt olemaan huomioimatta yksittäisiä kommentteja ja mielipiteitä sekä keskittymään asiayhteyksiin jotka tulivat ilmi useasta lähteestä.

Suurin osa haastatteluista on toteutettu sähköisessä muodossa, joko EJ:n tai PVAH:n välityksellä kirjeenvaihtona. Haastatteluilla ei ollut tarkoitus tutkia haastateltavien reaktioita, vaan heidän tietämystään, mielipiteitä ja kokemuksiaan tutkittavaa asiaa kohtaan ja koota tarvittavaa materiaalia teorian muodostamisen tueksi. Tämän takia ei ollut välttämätöntä tavata jokaista haastateltavaa henkilökohtaisesti asian tiimoilta. Kuitenkin jokainen haastateltava on tutkijalle henkilönä ennestään tuttu, jotta tutkija pystyy ”suodattamaan” erilaisten persoonallisuuksien aiheuttamat ”lisävärit” haastattelujen vastauksissa.

Internet-lähteitä tutkimuksessa on käytetty pääosin pohjatiedon kartuttamiseen. Lähteiden luotettavuuden kriteerinä on pidetty sivujen virallisuutta, esimerkkinä Nato:n, Puolustusvoimien, Suomen lain verkkopalvelun sekä puolustusministeriön viralliset sivut. Sivuilta on luettavissa monia asiakirjoja, artikkeleita ja dokumentteja. Virallisten verkkosivujen kautta voidaan kuitenkin saada päivitetty tieto nopeammin ja tiedon muuttuminen tutkimuksen aikana on helpommin otettavissa huomioon.

2 ALUSTARKASTUSRYHMÄN KANSAINVÄLINEN KÄYTTÖ MIO- OPERAATIOISSA

2.1 Alustarkastusosaston kansainvälinen käyttö

Alusturvallisuusosaston kansainvälisestä käytöstä päättää poliittiset päättäjät olemassa olevien lakien, asetusten ja poliittisten käytäntöjen mukaisesti. Alustarkastusosasto kuuluu Suomen ilmoittamaan kansainväliseen kriisinhallintaan osallistuviin valmiusjoukkoihin.²⁵

2.2 Suomen kansainvälinen puolustuspolitiikka

Suomen kansainvälinen puolustuspolitiikka tarkoittaa osallistumista kansainvälisen turvallisuuden ja vakauden edistämiseen kriisinhallintayhteistyön, asevalvonnan sekä alueellisen, monen- ja kahdenvälisen puolustuspoliittisen yhteistyön kautta. Kansainvälinen ja Euroopan turvallisuus edellyttää paitsi yhteistyötä sotien ja aseellisten konfliktien estämiseksi myös kansainvälisten poliittisten, taloudellisten, ekologisten ja informaatiouhkien torjuntaa. Suomi tehostaa valmiuksiaan torjua näitä turvallisuusriskejä, erityisesti kansainvälistä rikollisuutta, ympäristöön ja terveyteen sekä suuronnettomuuksiin liittyviä riskejä, ydinturvallisuuteen liittyvät ongelmat mukaan lukien.²⁶

Suomi panostaa jatkossakin voimavaroja Yhdistyneiden Kansakuntien toimintaan ja tukee YK:n asemaa kansainvälisten turvallisuusongelmien ratkaisemisessa. Euroopan Unionin merkitys Suomen turvallisuuspoliittisten etujen ja päämäärien toteuttamisessa on entisestään lisääntynyt. Yhteisvastuuseen perustuva, vahva unioni tukee turvallisuutta, ehkäisee mahdollisten kriisien syntymistä ja parantaa Suomen kykyä selviytyä niistä.²⁷

Suomi on sitoutunut Euroopan unionin kriisinhallintakyvyn kehittämiseen ja pitää kehittämistyön tärkeänä perustana EU:n ja Nato:n välistä tiivistä yhteistyötä.

Rauhankumppanuusyhteistyötä Naton:n kanssa jatketaan ja kriisinhallintavalmiuksia kehitetään suunnittelu- ja arviointiprosessin (PARP) puitteissa. Suomi osallistuu aktiivisesti kansainvälisiin toimiin joukkotuhoojien (WMD) leviämisen estämiseksi ja niiden muodostaman uhan minimoimiseksi. Suomi on myös mukana pienaseiden leviämisen rajoitustyössä.²⁸

2.3 Suomen kansainvälinen kriisinhallintayhteistyö

Suomi osallistuu aktiivisesti kansainväliseen kriisinhallintayhteistyöhön YK:n, ETYJ:in, EU:n sekä Naton:n rauhankumppanuusyhteistyön (Partnership for Peace, PfP) puitteissa. Kansainvälisten kriisien ratkaiseminen parantaa Suomen turvallisuusympäristöä ja osallistuminen kriisinhallintayhteistyöhön tukee myös maamme kansallista turvallisuutta. Kansainvälisessä kriisinhallinnassa käytetään pääosin samoja voimavaroja, joita on varattu kansalliseen puolustukseen.²⁹

Kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan eli rauhanturvaamistoimintaan osallistuminen on muodostunut tärkeäksi osaksi Suomen kansainvälistä turvallisuuspolitiikkaa. Suomi on vuoden 1956 jälkeen osallistunut 27 rauhanturvaamisoperaatioon ja Suomelle on uskottu myös merkittäviä operaatioiden johtotehtäviä.³⁰

Suomen valmius osallistua kansainväliseen sotilaalliseen kriisinhallintaan perustuu useamman erilaisen joukkotyypin ylläpitoon ja tähän liittyviin alustaviin henkilösijoituksiin sekä materiaalivarauksiin. Suomen kansainväliset valmiusjoukot on ilmoitettu YK:n, EU:n ja Nato:n joukkorekistereihin. Ylläpidettävien joukkotyyppien pohjalta perustetaan, varustetaan ja koulutetaan tehtävään lähetettävä suomalainen rauhanturvajoukko kunkin operaation vaatimusten mukaisesti.³¹

Rauhanturvaamislain mukaan Suomi voi osallistua vain YK:N tai ETYJ:n päätökseen perustuvaan kriisinhallintaoperaatioon. Lisäksi Suomi voi osallistua sotilaallisiin resurssein humanitaariseen avustustoimintaan tai sen suojaamiseen. Rauhanturvaamislakia ei sovelleta sotilaallisen pakottamisen operaatioihin.³²

2.3.1 Nato-, PfP- ja EU:n kriisihallinta

Suomi pitää yllä ja kehittää kansainvälisiä valmiusjoukkoja, jotka voidaan tarvittaessa asettaa eri kansainvälisten järjestöjen käyttöön. Toistaiseksi suomalaisiin valmiusjoukkoihin kuuluvat kaksi jalkaväkipataljoonaa, pioneeripataljoona, kuljetuskomppania sekä siviilien ja sotilaiden yhteistyöhön erikoistunut CIMIC-komppania (Civil-Military Cooperation). Merivoimien osalta valmiusjoukkoihin kuuluu kolme miinalaivaa, jotka soveltuvat miinantorjuntaosaston johto- ja tukialuksiksi.³³ Merivoimien osallistumista kansainväliseen kriisinhallintaan lisätään muun muassa alustarkastusryhmällä, rannikkojääkäryksiköllä, miinantorjuntayksiköllä ja merivoimien erikoisoperaatiojoukolla.³⁴ Suomi on sitoutunut Euroopan unionin kriisinhallintakyvyn kehittämiseen ja pitää sen kehittämistä tärkeänä kansainvälisenä tekijänä EU:n jäsenmaiden välisenä rauhankumppanuusyhteistyönä.³⁵

2.3.2 Suomi ja Nato:n rauhankumppanuusyhteistyö

Rauhankumppanuusyhteistyötä Nato:n kanssa jatketaan ja kriisinhallintavalmiuksia kehitetään suunnittelu- ja arviointiprosessin puitteissa (PARP).³⁶ Nato:n rauhankumppanuusohjelma (PfP) on sotilaalliseen kriisinhallintaan painottuva ohjelma. Ohjelman tavoitteena on kehittää PfP-maiden joukkojen kykyä toimia Nato:n kanssa yhteistoiminnassa rauhanturva- ja kriisinhallintaoperaatioissa. Käytännössä toiminta ilmenee parhaiten In-Spirit-of-PfP -harjoituksina, joihin osallistuu Nato-maiden lisäksi rauhankumppanuusohjelmaan kuuluvia Nato:on kuulumattomia maita. Kylmän sodan jälkeen rauhankumppanuudesta on tullut yksi Nato:n ydintehtävistä.³⁷ Suomi on osallistunut rauhankumppanuusohjelmaan vuodesta 1994.

PfP-toiminnan kautta Suomi voi osallistua eurooppalaisen kriisinhallinnan suunnitteluun ja päätöksentekoon. Sotilaallisesta näkökulmasta katsoen PfP-toiminta parantaa Suomen Puolustusvoimien kykyä toimia kansainvälisissä kriisinhallintatehtävissä. PfP-ohjelmassa osallistutaan Suomen kansallista puolustusta tukevaan toimintaan.³⁸ Tämän toiminnan tavoitteena on Nato-tietouden hyväksikäyttäminen kansallisen puolustuksen hyväksi ja maanpuolustuksemme uskottavuuden lisääminen Nato- ja sen kumppanuusmaiden keskuudessa.

Puolustusvoimien osallistumista PfP-toimintaan koordinoidaan pääesikunnan kansainvälisellä osastolla.³⁹

Suomi on sitoutunut tekemillään sopimuksilla Nato:n PfP-ohjelman mukaiseen PARP-järjestelyyn ja EU:n kriisinhallintajoukkoihin. Suomen valmiuteen asettamille miinalaivoille on toiminta-alueeksi asetettu Eurooppa. Euroopan alueelta todennäköisin toiminta-alue kauppaliikenteen kannalta on Välimeri. Kyseinen toiminta-alue vaatii varautumista toimimaan myös lämpimissä olosuhteissa.

2.4 MIO-operaatio

Yksi ajankohtaisimmista kansainvälisen kriisinhallinnan muodoista on terrorismin torjunta. Terrorismi käsitteenä laajenee, ja sitä tapahtuu niin maalla, merellä kuin ilmassakin. Toistaiseksi merellinen ympäristö terrorismille on jäänyt selväksi sivusuunnaksi, tai merellinen terrorismi on erimuotoista kuten salakuljetus ja asekauppa. Viimeisen kahdenkymmenen vuoden aikana merialueella on suoritettu noin reilu sata terrorismiksi luokiteltavaa tekoa. Määrä ei ole kovin suuri, sillä se on ainoastaan 2% kaikista vastaavana aikana suoritetuista terrori-iskuista. Tosin näihin lukuihin on suhtauduttava kriittisesti, sillä kaikkea terrorismin muotoja merellä on miltei mahdoton jäljittää.⁴⁰

Merellisen terrorismin trendi on kuitenkin nouseva: yli kaksi kolmasosaa suoritetuista terrori-iskuista on tapahtunut viimeisten kymmenen vuoden aikana.⁴¹ Lisäksi lukuisissa terrori-iskuissa joko iskevä tai vastaanottava puoli on merellinen valtio. Näin ollen voidaankin olettaa, että terrorismin määrä on kasvamassa ja yhä laajemmassa mittakaavassa myös merelle. Seuraavat arvioidut syyt tukevat tätä arviota:⁴²

1. Meriliikenne ei ole yhtä tarkasti valvottua ja vartioitua kuin ilmailiikenne,
2. Merellä tavaramäärät kulkevat suuremmissa yksiköissä kuin maalla tai ilmassa, näin ollen yhdellä iskulla voidaan saada aikaan merkittävästi suurempi taloudellinen menetys,

3. Terrori-iskun tapahduttua merellä ovat lähimmät viranomaiset aina useiden tuntien tai jopa vuorokausien päässä tapahtumapaikasta,
4. Mahdollisia kohteita on runsaasti (maailman merillä noin 50 000 suurta kauppa-alusta),
5. Mahdollisten kohteiden erilaisuus luo aina iskulle erityispiirteet (säiliöalus, konttialus, bulkkialus),
6. Kauppa-alusten henkilöstöjen oma valmius aseistautuneiden terroristien hyökkäykseen vaihtelee pienestä olemattomaan.

On kuitenkin syytä tehdä käsitteellinen ero terrorismin ja merirosvouksen välille. Merirosvot tavoittelevat pääosin taloudellista etua. Yleensä merirosvot eivät ole kiinnostuneet vahinkojen tuottamisesta, eikä heillä ole tapana altistaa itseään vaaralle. Merirosvous on ilmiönä ikivanha ja sitä on luultavasti esiintynyt niin kauan kuin merillä on liikkunut ryöstämisen arvoisia kuljetuksia. Merirosvoutta esiintyy yhä siellä missä poliisi, merivartiostot tai laivastot eivät kykene takaamaan merenkulun rauhaa. Nykyään merirosvousta esiintyy pääasiassa Aasiassa, Afrikassa ja Etelä-Amerikassa, joissa merirosvot käyttävät nopeita kumiveneitä, tuliaseita ja veitsiä. Useimmiten ryöstön kohteeksi joutuvat turistien risteilyalukset.

Merirosvoudeksi luetaan kaikki seuraavat teot:⁴³

a) Jokainen yksityisen aluksen tai ilma-aluksen miehistön tai matkustajien tekemä laiton väkivallan teko, vapaudenriisto tai ryöstö, joka on tehty yksityistä etua silmällä pitäen ja joka kohdistuu:

- i) aavalla merellä toista alusta tai ilma-alusta tai tällaisessa aluksessa tai ilma-aluksessa olevaa henkilöä tai omaisuutta vastaan;
- ii) alusta, ilma-alusta, henkilöitä tai omaisuutta vastaan, jotka ovat alueella, johon minkään valtion lainkäyttövalta ei ulotu.

b) Vapaaehtoinen osallistuminen aluksen tai ilma-aluksen toimintaan tietoisena seikoista, jotka tekevät siitä merirosvoaluksen tai ilmarosvoaluksen.

c) Yllytys tai tahallinen avunanto tämän artiklan a ja b kohdan tarkoittamiin tekoihin.

Terroristit ovat taas yleensä poliittisesti, uskonnollisesti tai idologisesti motivoituneita ja haluavat toiminnallaan tuottaa mahdollisimman suurta vahinkoa iskunsa kohteelle, Eivätkä he myöskään kaihdakaan omaa henkensä menettämistä. On kuitenkin myös huomattava, että terroristitkin tarvitsevat toiminnalleen taloudellista rahoitusta. Sitä he voivat hankkia merirosvouksen keinoin.

Nykypäivänä MIO-operaatiot ovat osa terrorismin vastaista taistelua. Merillä kulkevaa henkilö- ja materiaali liikennettä pyritään valvomaan kattavasti ja näin vähentämään terrori-iskun mahdollisuutta. MIO-operaatioissa pyritään terrorismin ennaltaehkäisevään torjuntaan. Kattavalla valvonnalla ja alustarkastuksilla pyritään vaikuttamaan välillisesti mahdolliseen terrori-iskuun. Jo pelkästään luvattoman aselastin, joukkotuhoaseiden tai henkilön kiinniottaminen voi estää laajan, tuhansien henkilöiden ja mittaamattomien omaisuuksien menettämisen. Lisäksi näkyvällä läsnäololla, lipunnäytöllä, nostetaan terrorismien kynnyksiä mereltä suoritettujen iskujen suorittamiseen.

Kootusti voidaan sanoa, että MIO-operaatioiden tehtävätyypit ovat:

1. Terrorismin torjunta
2. Merirosvouksen torjunta
3. Kauppasaarron valvonta
4. Joukkotuhoaseiden leviämisen estäminen
5. Huumeiden vastainen toiminta, leviämisen estäminen
6. Laittoman maahantulon estäminen
7. Kalastuksen valvonta
8. Ympäristön valvonta

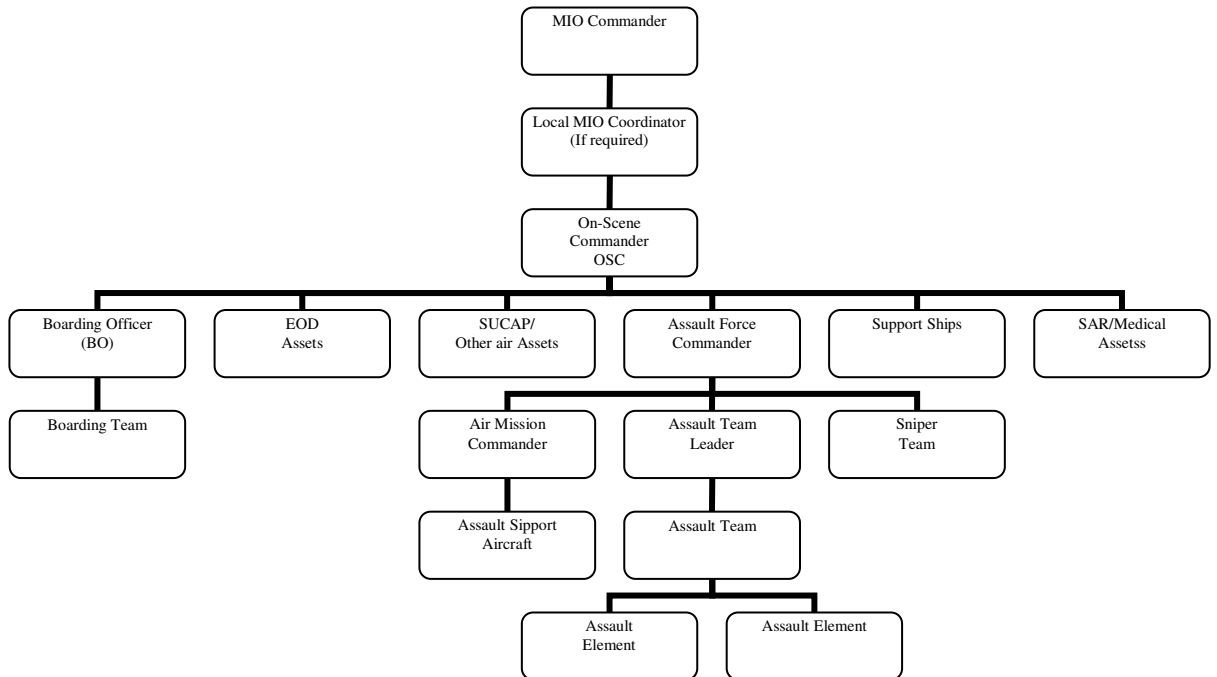
Yleensä MIO-operaation toimeenpano perustuu YK:n tai jonkin muun kansainvälisen toimijan mandaattiin. Mandaatin saaminen on operaation ainoa edellytys toimintaan aluevesirajojen sisäpuolella. Huomoitavaa on, että sota-alus on oikeutettu kansainvälisellä vesialueella suorittamaan alustarkastuksen ilman minkään tahon mandaattia, mikäli se epäilee kohdealuksen suorittavan kansainvälisessä merioikeusyleissopimuksessa (LOS – Law Of the Sea) erikseen määriteltyä laitonta toimintaa.⁴⁴ Mandaatissa käsketään operaation toteuttamisen kannalta tärkeät asiat. Näitä ovat muun muassa voimankäytön säännökset (ROE), kielletyksi luetellut materiaalit, toiminta-alueen maantieteelliset rajat sekä toiminnan perusajatus. Toiminnan perusajatuksessa käsketään toimenpiteet laittoman materiaalin jatkokäsittelylle. Lähtökohtaisesti materiaali joko käännytetään lähtösatamaan tai myydään suoraan ostajalle operaatio-organisaation toimesta.⁴⁵

Operaatiokäskyssä voidaan käskeä:

1. Operaatiokohtainen määritelmä alustarkastustoiminnalle, voimassa oleva mandaatti huomioiden,
2. Toiminta-alueella tyypillisesti liikkuva aluskalusto,
3. Muu tyypillinen liikenne,
4. Kohdealukselta ennen tarkastusta kysyttävät kysymykset,
5. Kriteerit kohdealuksen käännyttämistä koskevan päätöksen tekemiseksi,
6. Prosentuaaliset osuudet kunkin tyyppisen kohdealuksen tutkittavasta lastista,
7. Yksityiskohtaiset voimankäytön säännökset, kriteerit maalien luokittelemista varten, tutkittu alus, epäilty alus, mahdollinen rikkoja.⁴⁶

Mandaatti ja operaatiokäsky täten luovat tarvittavat ja riittävät perusteet aluksen ja alustarkastustoiminnan suunnittelulle ja toteuttamiselle.

Alustarkastusryhmän toimintaa johtaa toiminta-alueen johtaja, OSC (On-Scene Commander). OSC käskee alustarkastusryhmän johtajan sekä hänelle mahdollisesti alistettavan alussuojousjoukkueen. Alussuojousjoukkueen johtaja luovuttaa johdon alustarkastusryhmän johtajalle siinä vaiheessa, kun alussuojousjoukkue on ottanut kohdealuksen haltuun ja alustarkastusryhmä on saapunut alukselle. OSC:na voi toimia esimerkiksi tarkastavan aluksen päällikkö tai tarkastuksia suorittavan Task Unitin (TU) komentaja (CTU).⁴⁷

Kuva 5. MIO-operation johtosuhteet. (Muokattu EXTAC 1012:n MIO-operaation organisaatiokaaviosta).

2.4.1 MIO-tehtävät

MIO eli Maritime Interdiction Operation on kansainvälinen nimitys kauppasaarron valvonnasta. Kauppasaarron tarkoituksena on valvoa saartoon asetetun maan kauppaliikennettä, estää kiellettyjen materiaalien, aineiden sekä terroristeiksi luokiteltujen henkilöiden luvaton liikettä. MIO-operaatio on yleensä kansainvälisesti johdettu operaatio, johon osallistuu monikansallisia joukkoja. Muun muassa Välimerellä toimii Nato-johtoinen operaatio Operation Endeavour.⁴⁸

NATO:n operaatio Active Endeavour on Välimerellä tapahtuva meriliikenteen suojaus- ja valvontaoperaatio. PfP-maiden ja EAPC-maiden on mahdollista osallistua Active Endeavouriin, saoin kuin Mediterranean Dialogue-maiden (Algerian, Egyptin, Israelin, Jordanian, Mauritanian, Marokon ja Tunisian) Naton päätöksellä 16. maaliskuuta 2003.⁴⁹ Suomi voisi harkita osallistumisestaan operaatioon kerätäkseen kokemuksia merellisistä kriisinhallintaoperaatioista ja akuumista olosuhteista operaation aikana. Active Endeavour on poikkeuksellinen kriisinhallintaoperaatio, koska se ei ole suoranaisten sotilaallisen uhkan alainen, koska aluksia kohtaan kohdistuva uhka on lähinnä terrorismi.

Active Endeavour –niminen NATO:n laivasto-operaatio Välimerellä aloitettiin lokakuussa 2001.⁵⁰ Operaation syntyyn vaikuttivat erityisesti syyskuun 11. päivän terrori-iskut New Yorkissa vuonna 2001. Nato aloitti operaation, jonka tarkoituksena oli liittouman läsnäolon näyttö Välimeren alueella ensimmäisen kerran NATO:n 5. artiklan nojalla.⁵¹ Operaatio on meriliikenteen valvonta- ja suojausoperaatio. Meriliikenteen valvontaoperaation lisäksi salakuljetusten estäminen on eräs lisäpäämäärä operaatiolle.⁵² Maaliskuuhun 2004 mennessä on Naton seurannassa ollut 42000 alusta Välimerellä.⁵³ Operaatiota toteutetaan kahden korkean valmiuden fregattialusosaston voimin kolmen kuukauden rotaatioina.⁵⁴ Liittouman korkean valmiuden fregattiosastot ovat Standing Naval Forces Mediterranean ja Standing Naval Forces Atlantic. Näihin osastoihin kuuluu useiden liittouman maiden aluksia.

Välimeri on kauppa-alusliikenteen ja öljynkuljetusten vuoksi kriittinen toiminta-alue NATO:lle ja sen jäsenmaiden turvallisuudelle. Edellä kuvattua operaatiota laajennettiin Gibraltarinsalmen meriliikenteen suojausoperaationa, ja on sittemmin kasvanut kattamaan koko Välimeren alueen.⁵⁵ Uhaksi katsottiin terrorismi öljykuljetuksia, sota-aluksia, matkustaja-aluksia ja kauppa-aluksia kohtaan. Meriliikennettä on suojattu jo 420 aluksen osalta maaliskuuhun 2004 mennessä. Gibraltarin salmen kapea alue ja vilkas meriliikenne (n. 3000 alusta päivässä⁵⁶) on terrorismille herkästi alttiina.

Vasta huhtikuussa 2003 NATO laajensi operaatiotaan epäilyttävien alusten alustarkastuksiin. Alustarkastusten perusteena on ollut kansainvälinen merioikeus,⁵⁷ laivaisännän sekä lippuvaltion tiedot. Alustarkastuksia on tehty 48 kertaa maaliskuuhun 2004 mennessä.⁵⁸ Active Endeavourin toiminnan aikana ovat operaatioon osallistuneet alukset suorittaneet mm. meripelastusoperaatioita⁵⁹, joihin myös miinalaiva Pohjanmaa otti osaa koulutuspurjehduksella kesällä 2006.

Operaatio on osittainen JOINT-operaatio. Ilma-komponentista on mukana esimerkiksi AWACS-lentokone (Airborne Warning And Control Systems), jonka tarkoituksena on välittää ilmatilannekuvaa ja ennakkovaroituksia sekä toimia tietoliikennelinkkinä alusosastojen ja maa-asemien välillä.⁶⁰

MIO-tehtävissä korostuu kattavan tilannekuvan sekä sen päivittämiseen tarvittavien välineiden tärkeys. Tilannekuvan on oltava ns. kolmen pinnan kuvaa, eli aluksella

pitäisi olla käytössään ilmatilannekuva, pintatilannekuva sekä vedenalaista tilannekuva.

Kauppasaarron rikkojiin tai siihen epäilyihin voidaan reagoida seuraavilla tavoilla:

- Varoittaminen
- Varoittamisen tehostaminen
- Voiman käyttö

Alusyksikön voimankäytön muotoja voi olla:

- Varoituslaukaukset tykistöaseilla
- Vaurioittava tykistötuli
- Alustarkastustoiminta ja kevyiden käsiaseiden tuli
- Tuhoava tykistötuli

2.4.2 Alustarkastus eli Boarding

Alustarkastustoiminta on yksi MIO-operaatioiden voimankäytön komponentti. Alustarkastus-termi on usein harhaanjohtava; termillä yleensä ymmärretään kohdealuksen väkivaltaista tarkastamista. Todellisuudessa vain murto-osa toiminnasta on edellä mainitun kaltaista. Alustarkastus on tehokas työkalu kauppasaarron sekä kauppamerenkulun valvontaan. Alustarkastuksessa pyritään varmistumaan kauppalausten toiminnan oikeellisuudesta, eli pyritään löytämään kiellettyjä aineita, laittomia asevientieriä, laittomia maahanmuuttajia sekä terroristeiksi luokiteltuja henkilöitä. Tehtävä suoritetaan joko alustarkastusryhmällä (Boarding Team Party) tarkastettavalla kohteella tai radioteitse aluksen, rahdin ja henkilöstön tietoja kysellen. Hyvänä esimerkkinä tästä on operaatio Sharp Guard, joka toteutettiin NATO:n toimesta Adrianmerellä entisen Jugoslavian alueen kauppasaarron valvontaan liittyen 1990-luvun puolivälissä. Kolme vuotta kestäneen operaation aikana haastateltiin radioteitse 74 000 kauppalausta, näistä tarkastettiin 6 000 ja 1 400 käännytettiin tarkastettavaksi satamassa.⁶¹

Perusteos alustarkastustoiminnasta on Naton:n proseduuri Experimental Tactics 1012, jota kutsutaan nimellä EXTAC 1012. Alustarkastustoiminta on perusteeltaan kansainvälistä toimintaa ja kansainvälisien operaatioiden toimintatapamalli perustuu osaltaan juuri EXTAC 1012:een. On tärkeää muistaa, että EXTAC 1012 antaa perusteet alustarkastustoiminnalle, mutta se ei ole ainoa oikea tapa suorittaa alustarkastusta. Niinpä EXTAC:in tietoja on laajemmin sovellettu ja se toimii ”ohjenuorana” alustarkastustoiminnalle.

2.4.3 NEO-tehtävä Non-combatant Evacuation Operation (NEO)

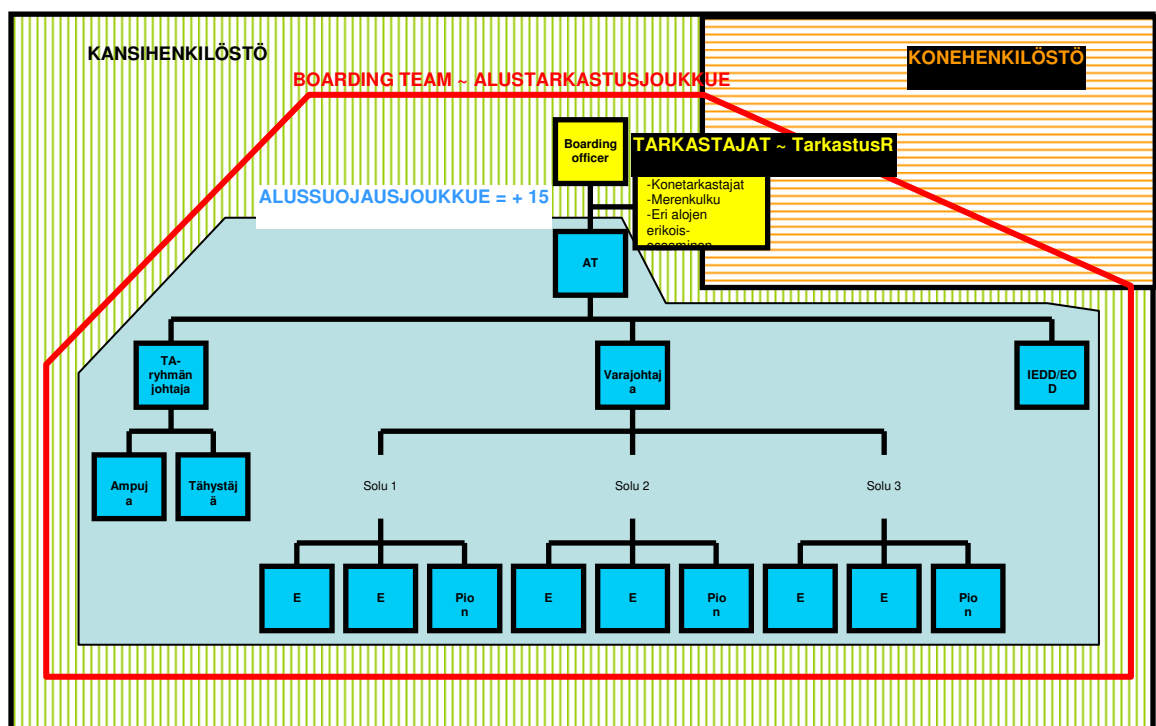
NEO-operaatiossa on kyse kriisinajan sekä harmaanvaiheen evakuointitehtävästä. Evakuoinnin kohteena on yleisesti kriisialueella sijaitsevat ulkomaiden suurlähetystöt, sotilasasiamiehet sekä muut valtiolliset toimijat, joiden turvallisuus saattaisi olla uhattuna kriisin kiristyessä. Vaikka NEO-operaatio jo nimestä päätellen on taisteluton operaatio, on sillä oltava valmiudet suojaamaan itsensä, evakuoitavat henkilöt sekä tehtävänsä joutuessaan mahdollisesti aseellisen vaikutuksen alaiseksi. Yhdysvalloilla on laaja kokemusperäinen ammattitaito evakuointioperaatioista, kuten Sierra-Leonesta sekä väkivaltaisemmasta operaatiosta Somalian Mogadishussa. NEO-operaatioita voidaan suorittaa myös täysin maalla, käyttämättä ollenkaan aluskalustoa. Kuitenkin tässä tutkielmassa tarkastellaan vain aluslähtöisen alustarkastusryhmän suorittamaa evakuointioperaatiota aluksella.

3. ALUSTARKASTUSRYHMÄ

3.1 Organisaatio sekä henkilöstö- ja koulutusjärjestelmä

Suomessa alustarkastusjoukkueeseen kuuluu alustarkastusryhmä ja alussuojausjoukkue. Alustarkastusjoukkueen ytimen muodostaa alustarkastusryhmä. Se koostuu aluksen, joka tällä hetkellä tarkoittaa miinalaivaa, palkatusta henkilökunnasta. Joukkueen vahvuus on noin kymmenen henkeä, ja sitä johtaa alustarkastusupseeri apunaan vara-alustarkastusupseeri. Ryhmän kokoonpano on muutettavissa tarkastettavan aluksen ominaisuuksista (koko, rahti, jne) sekä vallitsevasta uhkatasosta. Alustarkastusryhmään kuuluu aina lähtökohtaisesti kansi-, kone- ja viestialan tarkastajat sekä uhkatilanteesta riippuva määrä suojamiehiä.⁶²

Alustarkastusryhmä yksin kykenee niin sanottuun compliant boardingiin, eli yhteistyöhaluisen kohteen tarkastamiseen. Tällöin voidaan puhua rutiini- tai riskittömästä tarkastuksesta. Kansainvälisten operaatioiden kehyksessä pidetään oletusarvona, että kaikki korvetti- ja fregattiluokan alukset kykenevät rutiininomaiseen alustarkastuksen oman henkilöstönsä voimin.⁶³

Kuva 6. Suomalaisen alustarkastusjoukkueen kokoonpano ja johtosuhteet.⁶⁴

Kuten edellä on mainittu, alustarkastusryhmä koostuu tarkastavan aluksen palkatusta henkilöstöstä ja he ovat saaneet vähintään upseerin, opistoupseerin tai sotilasammattihenkilöstön peruskoulutuksen. Toistaiseksi alustarkastusryhmän tehtäviin ei ole varsinaista koulutuspakettia henkilökohtaisiin tehtäviin liittyen.

Pääperiaatteena on, että alustarkastusupseerina ja vara-alustarkastusupseerina toimivat peruskoulutetut meriupseerit. Toistaiseksi merivoimissa alustarkastusupseerin ja vara-alustarkastusupseerin tehtävissä toimivat vanhemman upseerin tutkinnon tai sotatieteiden maisteri-tutkinnon suorittaneet kansialan upseerit.⁶⁵ Muistettavaa kuitenkin on, että ainakaan toistaiseksi mikään alustarkastukseen liittyvä tehtävä ei ole päätoiminen, vaan ne ovat tykistö-, miina- tai keskusupseerin oman toimen ohella suoritettavia tehtäviä.⁶⁶

Viesti- ja konealan tarkastajat ovat oman erikoisalansa ammattilaisia. Normaaleissa tehtävissä he ovat omalla aluksellaan oman erikoisalansa erityistehtävissä ja ovat yleensä opistoupseereita tai sotilasammattihenkilöitä.

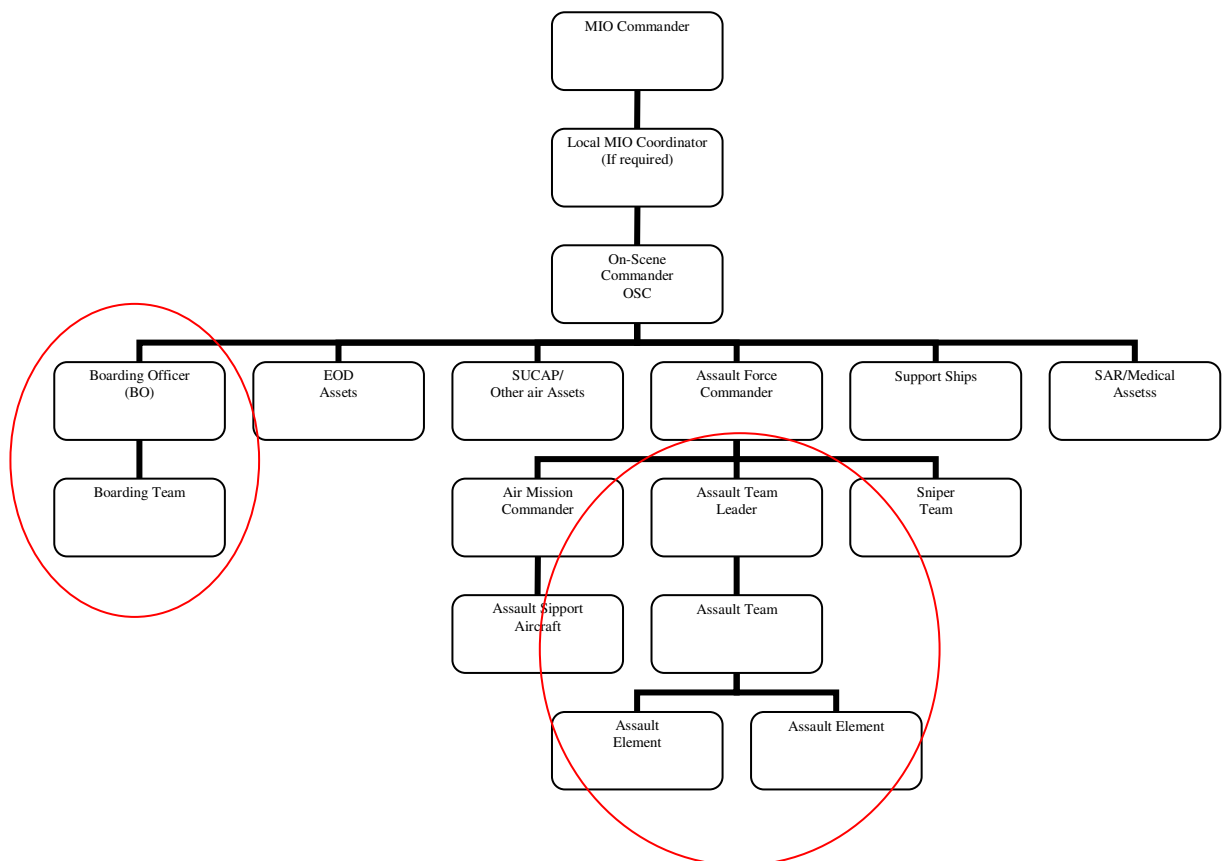
Alustarkastustehtävästä tai yleisestä uhkatilanteesta riippuen alustarkastusryhmään voi kuulua myös suojamiehiä. He ovat tarkastavan aluksen tarkastustehtävään irroitettavaa palkattua henkilöstöä, eikä heidän koulutustausta ole merkityksellinen. Suojamiehiltä kuitenkin tulee edellyttää fyysistä kuntoa, joukkojen- ja voimankäytön hallintaa.

On kuitenkin ehdottomasti muistettava, että alustarkastustoiminta on merivoimissa käynnistymistilassa ja yllä esitetty kokoonpano on vain suunnitelma tulevalle konseptille.

3.2 Alustarkastusryhmän käyttöperiaatteet sekä toimintatavat

3.2.1 Alustarkastustehtävän suoritus

Alustarkastustehtävässä tehtävään osallistuu alustarkastusryhmä sekä alussuojousjoukkue. Tehtävä suoritetaan MIO Commanderin alaisuudessa, kuitenkin siten, että alussuojousjoukkue alistetaan tehtävässä alustarkastusupseerille.

Kuva 7. Alustarkastusryhmä ja alussuojousjoukkue MIO-operaatioiden organisaatiossa.⁶⁷

Tarkastustoiminnassa pyritään COI:n (Contact Of Interest) läheisyyteen, ja haastatellaan VHF-radion välityksellä. Haastattelussa käytetään EXTAC 1012 -proseduurin mukaisia esimerkkejä.⁶⁸ Mikäli COI:n antamat tiedot eivät ole tyydyttäviä tai COI ei suostu yhteistyöhön, päättää aluksen päällikkö mahdollisesti suoritettavasta tarkastuksesta. Mahdollisen tarkastuksen johtaa yleensä OSC (On Scene Commander), joka on yleensä tarkastavan aluksen päällikkö.

Tarkastustehtävään saattaa kuulua useita eri yksiköitä, jotka voivat olla alistettuja tarkastavan aluksen päällikön (OSC) komentoon.

Mikäli tarkastettava kohde ei ole yhteistyöhaluinen tai ei pyynnöistä huolimatta pysähdy, joudutaan voimankäyttötilanteeseen. Tällöin menetellään voimankäytön säädösten (Rules Of Engagement, ROE) mukaisesti, ja pyritään saamaan kohde tottelemaan käskyjä. Mikäli näilläkään toimenpiteillä ei päästä haluttuun tulokseen, tulee pyytää laajemmat oikeudet operaation komentajalta. Voimankäyttö vaihtelee aggressiivisen ohjailun ja asevoiman käytön välillä.

Tarkastusryhmä (Boarding Team Party) siirtyy COI:lle joko venein tai helikopterein. Ennen siirtymistä kohteelle tarkastusryhmälle kerrotaan mikä on tarkastuksen tavoite, suoritustapa sekä mahdolliset uhkatekijät. COI:lle ilmoitetaan tarkastusryhmän tulosta ja annetaan tarvittavat valmistautumisohjeet. Itse tarkastustoiminnassa tarkastetaan aluksen asiakirjat, lasti ja lastitilat, yleiset tilat sekä suoritetaan aluksen henkilöstön tunnistus.

Kun ensimmäinen ryhmä on siirtynyt kohteelle, se varmistaa muiden tarkastusryhmien turvallisen nousun COI:lle. Toinen tarkastusryhmistä käy etukäteen tarkastamassa reitit BO:n ja teknisten alojen tarkastajien kohteille. Vasta tämän jälkeen siirtyvät tarkastusryhmät varsinaisiin omiin tehtäviinsä.

Käytännössä BO (Boarding Officer) ja As.BO (Assistant Boarding Officer) siirtyvät COI:n komentosillalle tarkastamaan aluksen sekä rahdin asiakirjoja. Suojausryhmä suojaa ja valvoo BO:n ja As.BO suorittamia kuulusteluja sekä asiakirjojen tarkistuksia. Suojausryhmän yksi jäsen suorittaa ohjaamon ja sen ympäristön tarkastuksen, tämän jälkeen hän sijoittuu ulkotiloihin, esteettömälle paikalle (esim. ohjaamon katto) valvomaan kansilla tapahtuvaa mahdollista liikettä. As.BO koordinoi tarkastusryhmän toimintaa COI:n ohjaamosta mahdollisia viestijärjestelmiä hyväksikäyttäen.

Tarkastettavia asiakirjoja ovat:⁶⁹

1. Rekisteröintitodistus; tiedot aluksen kansallisuudesta ja tiedot omistajasta,
2. Charter-todistus; löydyttävä alukselta, mikäli charteroitu eteenpäin,

3. Henkilöstö- ja matkustajaluettelo; tiedot aluksen henkilöstön ja matkustajien nimistä, kansalaisuuksista, jne,
4. Lokikirja,
5. Lastiluettelo; lastaussatamat, purkusatamat, tiedot lastin omistajasta, lastin määrä ja laatu, tiedot konteista sisältöineen,
6. Lastaustodistukset; täsmäys lastiluetteloon,
7. Luettelo vaarallisesta lastista IMO-numeroineen,
8. Lastaussuunnitelma; halutun lastin paikallistamista varten,
9. Passit ja merimiespassit; täsmäys henkilöstöluetteloon,
10. Merikartat; tiedot toteutuneesta ja suunnitellusta reitistä.

Henkilötarkastusryhmä siirtää mahdollisuuksien mukaan tarkastettavan joukon COI:n sisätiloihin (esim. messiin) tarkastusta varten. Henkilötarkastuksessa on huolehdittava riittävästä intimitetistä, joten naispuolisen tarkastushenkilön sisällyttäminen tarkastusryhmään olisi suotavaa. Henkilötarkastusryhmän on huolehdittava, ettei kukaan tarkastettavasta henkilöstä pääse poistumaan luvatta ilman saattajaa.⁷⁰

Ensimmäinen tarkastusryhmä vie kone- ja viestialojen asiantuntijat tarkastettaville teknisille kohteille. Ryhmään sisällytetyt suojamiehet suojaavat jatkuvasti heidän toimintaansa.

Toinen tarkastusryhmä suorittaa sille käskettyä tarkastustehtävää annettujen käskyjen mukaisesti.

Miinalaiva Hämeenmaalla alustarkastuksessa noudatetaan seuraavaa prioriteettijärjestystä:⁷¹

1. Ryhmä: Nousupaikan varmistus ja joukonhallinta
2. Ryhmä: Viesti-ja konetarkastajien saatto, sisätilojen tarkistus
3. Ryhmä: Siirtymisreitien varmistus ohjaamoon
4. Ryhmä: Alustarkastusupseeri, suojaus

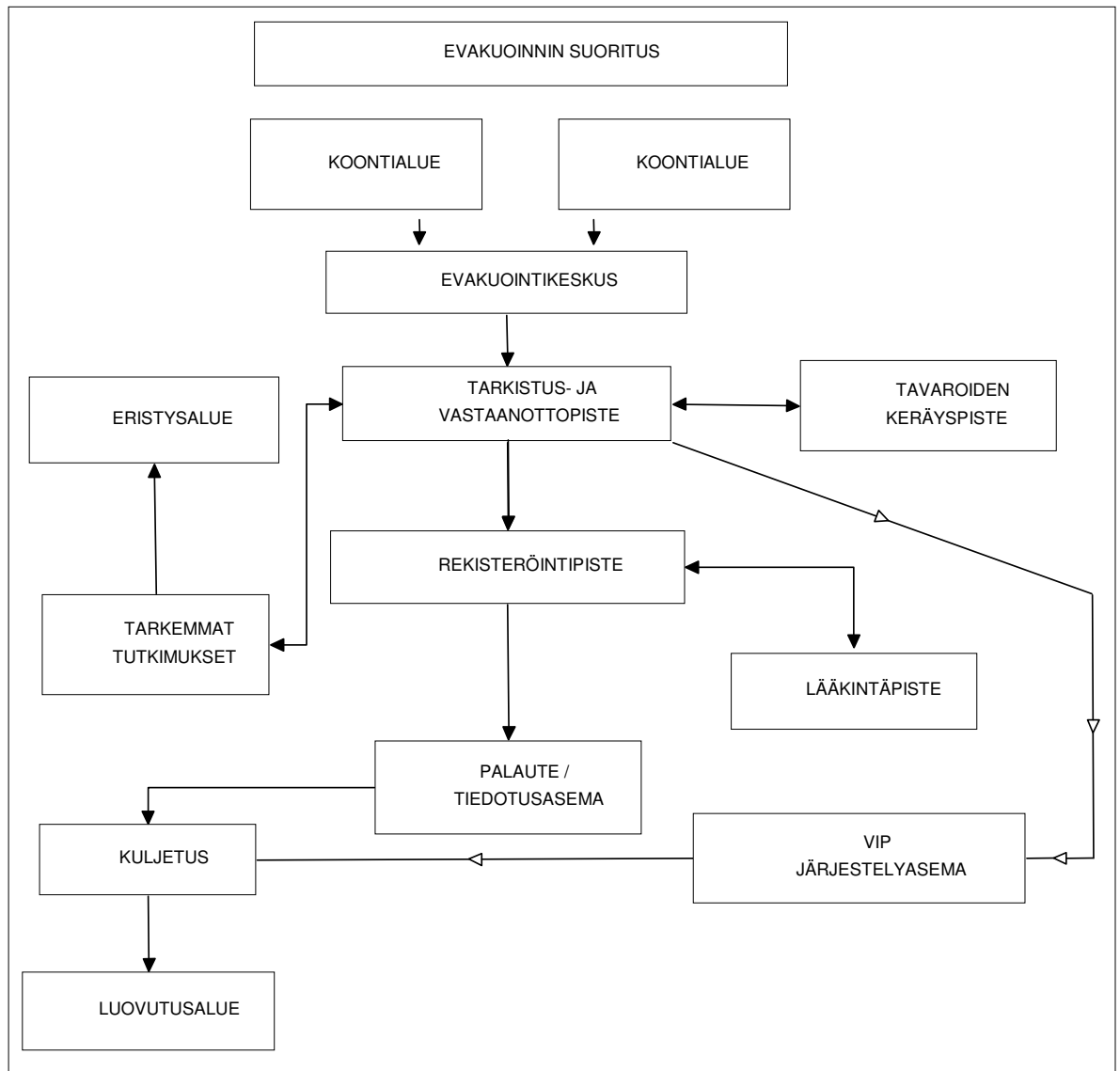
Tehtävien vaativuus vaihtelee helpoista poliisityyppisistä tehtävistä aina vihamielisen kohteen tarkastukseen, jossa saatetaan käyttää jopa asevaikutusta tarkastajia kohtaan. Tarkastustehtäviä suorittaessa on aina otettava huomioon, että kohteessa saattaa olla sotilaita, terroristeja, vaarallisia kulkutauteja sekä muita ennalta huomioitavia vaaroja.

YK:n turvallisuusneuvoston mukaan kauppasaarron valvontatehtävässä on aina tavoitteena saada varmuus tarkastettavien kohteiden syyllisyydestä tai syyttömyydestä.

3.2.2 NEO-tehtävän suoritus

Kuten aiemmin on mainittu, NEO-operaatioita on useita erilaisia. Tarkemmin tutkittuna jokainen operaatio on täysin omanlaisensa suoritus. NEO-tehtävät poikkeavat alusturvallisuusosaston muista tehtävistä niiden laajuuden takia. Evakuointioperaatioiden johtoporras ei yleensä ole aluksen päällikkö, vaan alus itsessään ja sen alusturvallisuusryhmä ovat tehtävää suorittava yksikkö ylemmän johtoportaan käytössä. Laajemman skaalan evakuointioperaatiot ovat mittavia JOINT-operaatioita eri aselajien kesken. JOINT-operaatiot edellyttävät tarkkoja ja hyvin huolellisesti valmisteltuja suunnitelmia sekä johtamisen, että johtamisjärjestelmien on oltava luotettavia ja tehokkaita. Lisäksi toimintojen on oltava mahdollisimman yhdenmukaiset.

Evakuointioperaatiot aluksilla suoritetaan yleensä helikopterikaluston ja aluksen yhteistoiminnassa. Evakuointitehtäviin osallistuvilla aluksilla on siis oltava helikopterikansi, johon helikopterit voivat laskeutua. Käytännössä helikopterit noutavat evakuoitavat henkilöt evakuoitavasta kohteesta alukselle, jossa heille luodaan ja tarjotaan mahdollisuuksien mukaan olosuhteet pidempäänkin evakuointimatkaan. Alusturvallisuusryhmän tehtävä aluksella on evakuointijärjestelyjen valmistelu, toteuttaminen sekä evakuoinnin turvallisuuden valvominen.

Kuva 8. NEO-evakuoinnin yleisjärjestelyt.⁷²

3.3 Alustarkastustoiminnan juridiset perusteet sekä toimintavaltuudet kansainvälisissä tehtävissä

Suomi käyttää sotilaalliseen kriisinhallintaan pääosin samoja resursseja, jotka ovat varattuja myös kansalliseen puolustukseen. Suomen osallistuminen kansainväliseen kriisinhallintaan pääosin rauhantuvaamisella on muodostunut Suomelle tärkeäksi ulkopoliittiseksi tekijäksi. Tämä on Puolustusvoimien tehtävä numero kolme. Rauhanturvatehtäviä suoritetaan myös koulutuksen sekä kehityksen lisäksi lipunnäyttönä kansallisen puolustuksen uskottavuuden osoittamiseksi ja lisäämiseksi. Suomi on arvostettu maa rauhanturvaajana. Suomi on vuoden 1965 jälkeen

osallistunut 27 rauhanturvaoperaatioon, joista osassa Suomelle on uskottu myös merkittäviä johtotehtäviä.⁷³

Valtioneuvoston vuoden 2004 selonteon perusteella merivoimien valmiutta kansainväliseen kriisinhallintaan kehitetään lisäämällä ylläpidettäviin joukkotyyppeihin alustarkastusryhmä, rannikkojääkäriyksikkö, miinantorjuntayksikkö ja merivoimien erikoisoperaatiojoukko. Näin alustarkastusryhmän koulutus, ylläpito ja kehittäminen perustuu valtioneuvoston ulko- ja sisäturvallisuuspoliittiseen selontekoon.⁷⁴

Alustarkastustoiminta perustuu kansainvälisten operaatioiden osalta tällä hetkellä vuonna 2006 käyttöön otetulla lailla sotilaallisesta kriisinhallinnasta (31.3.2006/211) sekä vuonna 1982 tehtyyn YK:n merioikeusyleissopimukseen, jonka Suomi on kansallisen lainsäädäntöjärjestyksen mukaisesti asetuksella saattanut voimaan 1996.⁷⁵ Sotilaallisen kriisinhallintalain mukaan päätöksen Suomen osallistumisesta sotilaalliseen kriisinhallintaan ja osallistumisen lopettamisesta tekee kussakin tapauksessa erikseen tasavallan presidentti valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta. Tasavallan presidentti tekee valtioneuvoston ratkaisuehdotuksesta myös päätöksen sotilasosaston asettamisesta korkeaan valmiuteen, joka tarkoittaa tässä yhteydessä valmiuosastoa.

Sotilaallisen kriisinhallinnan laki mahdollistaa operaatiokohtaisia laajempia toimintavaltuuksia. Sotilaallisessa kriisinhallinnassa palvelevalla sotilaalla on palvelustehtävää suorittaessaan oikeus käyttää tehtävän kannalta välttämättömiä voimakeinoja. Valtioneuvosto voi tarvittaessa laatia eduskunnalle selonteon, jossa yksilöidään kyseistä operaatiota koskevat ja tarvittavat voimankäytönsäädökset. Kuitenkin voimakeinoja voidaan käyttää vain siinä määrin ja siihen saakka, kun ne ovat tehtävän kannalta tarpeen, hyväksyttävässä suhteessa operaation tavoitteeseen nähden ja operaatiolle vahvistettujen voimankäytönsäätöjen mukaisia.⁷⁶

Ilman erikseen määrättyä operaatiota, alustarkastus voidaan suorittaa myös ilman minkäänlaista erikseen suotua mandaattia kansainvälisellä vesialueella sota-aluksen toimesta silloin kun jonkin muun aluksen, kuin sota-aluksen tai valtionaluksen, epäillään suorittavan epäilyttävää toimintaa. Epäilyttävänä toimintana voidaan ymmärtää:⁷⁷

- a) alus harjoittaa merirosvoutta,
- b) alus harjoittaa orjakauppaa,
- c) alus lähettää luvattomia radiolähetyksiä,
- d) alus on vailla kansallisuutta; tai
- e) vaikka alus käyttää vierasta lippua tai kieltäytyy näyttämästä lippuaan, se on tosiasiassa samaa kansallisuutta kuin sota-alus.

Näissä yllämainituissa tapauksissa sota-alus on oikeutettu lähettämään kohdealukselle upseerin johtaman tarkastusosaston, joka voi harkintansa mukaan tarkastaa aluksen asiakirjat, henkilöstön tai koko aluksen. Toisaalta mikäli epäilyt ilmenevät perusteettomiksi, on sota-alus velvollinen korvaamaan kohdealukselle aiheutuneet menetykset ja vahingot.⁷⁸

Orjakaupalla ymmärretään nykypäivänä ihmisten salakuljetukseen ja ihmisoikeuksiin liittyviä toimia.

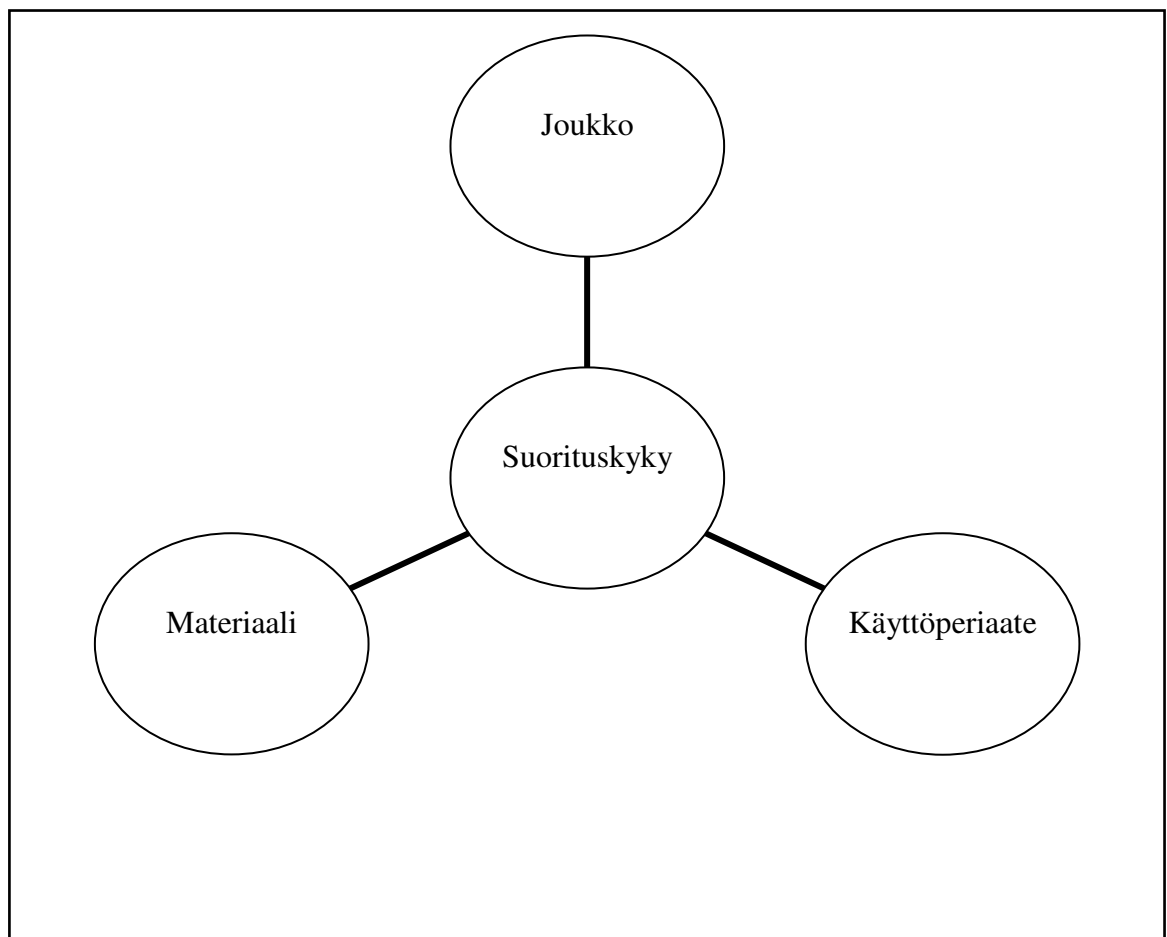
Luvottomalla radiolähetyksellä tarkoitetaan sellaisten ääniradio- tai televisiolähetysten lähettämistä aavalla merellä olevasta aluksesta tai laitoksesta, jotka on tarkoitettu yleisesti vastaanotettaviksi kansainvälisten määräysten vastaisesti ja jotka eivät ole hätäkutsujen lähettämistä.⁷⁹

Kohdassa e edellytetyissä tapauksissa sota-alus saa tarkastaa, onko aluksella oikeus siihen lippuun, jota se käyttää. Tätä tarkoitusta varten se voi lähettää upseerin komennossa olevan veneen epäillyn aluksen luo. Jos epäilykset jatkuvat asiakirjojen tarkastuksen jälkeen, tarkastusta voidaan jatkaa itse aluksessa. Tarkastus on toimitettava mahdollisimman suurella harkinnalla.⁸⁰

4. KANSAINVÄLISTEN TEHTÄVIEN ASETTAMAT VAATIMUKSET SUORITUSKYVYLLE

4.1 Suorituskyky

Suorituskyky mielletään usein pelkäksi tekniseksi suoritusarvoksi, kuten järjestelmien ominaisuudet. On kuitenkin huomattava, ettei yksittäisellä suoritusarvolla voida kuvata koko järjestelmän suorituskykyä. Yksittäisellä suoritusarvolla ei ole mitään merkitystä, jollei sen operoimiseen ole tarvittavaa tehtävänsä osaavaa henkilöstöä tai järjestelmän käyttöperiaatetta ei ole määritetty. Järjestelmällä tarkoitetaan tässä yhteydessä niin yksittäistä laitetta, ryhmää tai joukkoa.

Kuva 9. Suorituskyvyn osatekijät.

Suorituskyvyn osatekijöiden lisäksi tulee aina ottaa huomioon järjestelmän toimintaympäristö ja muut järjestelmät, joiden kanssa kyseinen järjestelmä tulee

kyetä toimimaan. Käsitteellisesti toimintaympäristöllä ymmärretään tässä tutkimuksessa kansainvälinen toimintaympäristö, kansainvälinen tehtäväkenttä ja -operaatio.

Sotilaallinen suorituskyky perustuu karkeasti ottaen kahteen tekijään: suorituskyvyille asetettaviin vaatimuksiin ja organisaation kykyyn tuottaa tämä kyky ja ylläpitää sitä. Kansainvälisten operaatioiden asettamia vaatimuksia sekä tämän tutkimuksen tuloksia voidaan käyttää alustarkastusryhmän sotilaallisen suorituskyvyn määrittämisessä.

Toisen näkemyksen mukaan järjestelmien ja joukkojen suorituskyky muodostuu seuraavien osatekijöiden integroituna kokonaisuutena:⁸¹

- Käyttö- ja toimintaperiaatteet sekä suorituskykyvaatimukset,
- Osaava ja taistelutahtoinen henkilöstö,
- Ajanmukainen ja määrävahvuinen materiaali,
- Toiminnan edellyttämä infrastruktuuri,
- Puolustusvoimien omat sekä koko yhteiskunnan ja elinkeinoelämän tarjoamat tukeutumismahdollisuudet.

Käyttö- ja toimintaperiaatteisiin kuuluvat ohjesäännöissä ja oppaissa kuvatut toimintatavat, suorituskykyvaatimukset, erilaiset suunnitelmat, toimivaltuudet sekä säädökset.⁸²

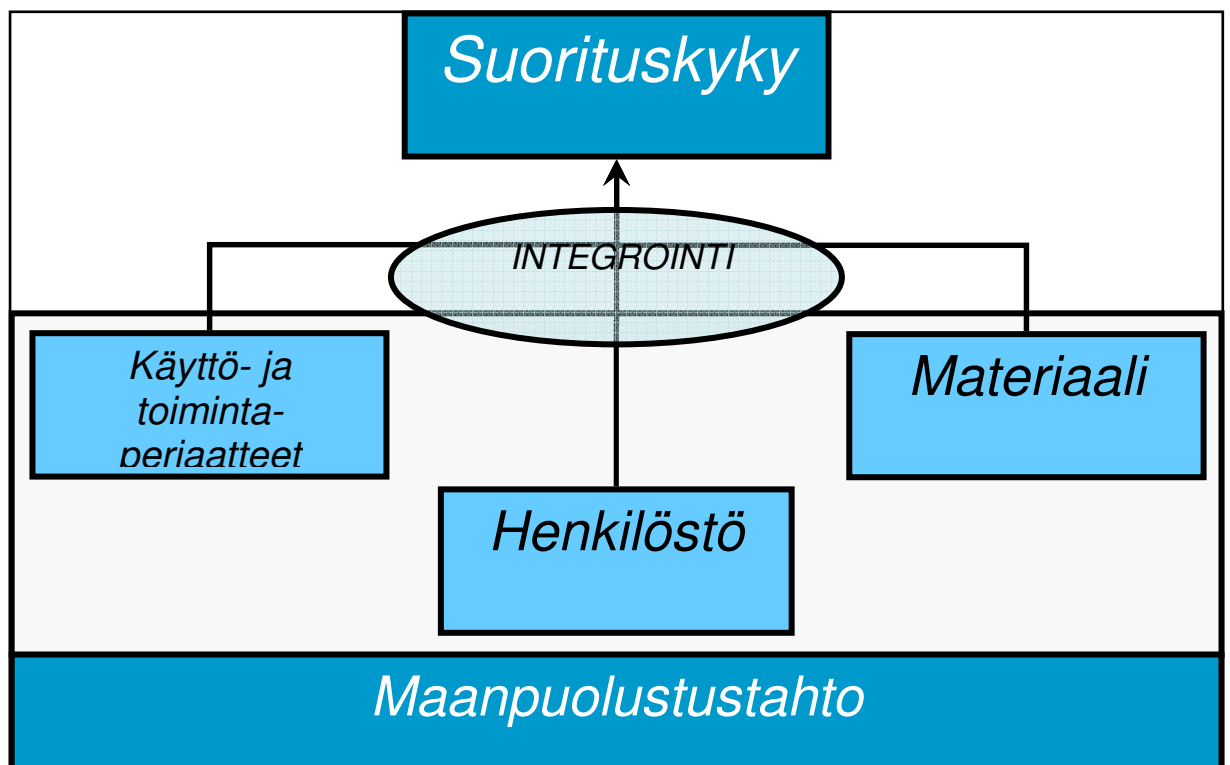
Henkilöstön suorituskyky jakautuu osaamiseen ja taistelutahtoon. Sodan ajan tehtäviinsä henkilöstö harjaantuu koulutustehtävien lisäksi sotaharjoituksissa ja kansainvälisissä sotilaallisissa kriisinhallintatehtävissä.⁸³

Henkilöstön suorituskykyyn vaikuttavat osaamisen lisäksi henkilöstön ikärakenne ja kenttäkelpoisuus suunniteltuun tehtävään sekä erityisesti taistelutahto.⁸⁴

Joukko varustetaan suorituskykyvaatimustensa mukaisella materiaalilla. Sotavarustuksen ja käytössä olevien asejärjestelmien jatkuva teknistyminen asettaa entistä suurempia vaatimuksia myös materiaalin kunnossapidolle ja täydennyksille.⁸⁵

Joukon toiminnassa tarvitaan sen luonteesta ja toiminnan vaiheesta riippuen erilaista infrastruktuuria. Tällaisia ovat erilaiset rakennukset ja toimitilat, toiminta-alueet ja rakenteet mukaan lukien sähkö- ja viestiverkot, tiestö, meriväylät ja satamat sekä lentotoiminnan edellyttämät rakenteet.⁸⁶ Alustarkastustoiminnassa korostuu merelliset olosuhteet, huoltoyhteydet/-tavat sekä kansainvälisen toimintaympäristön tuomat lisätekijät.

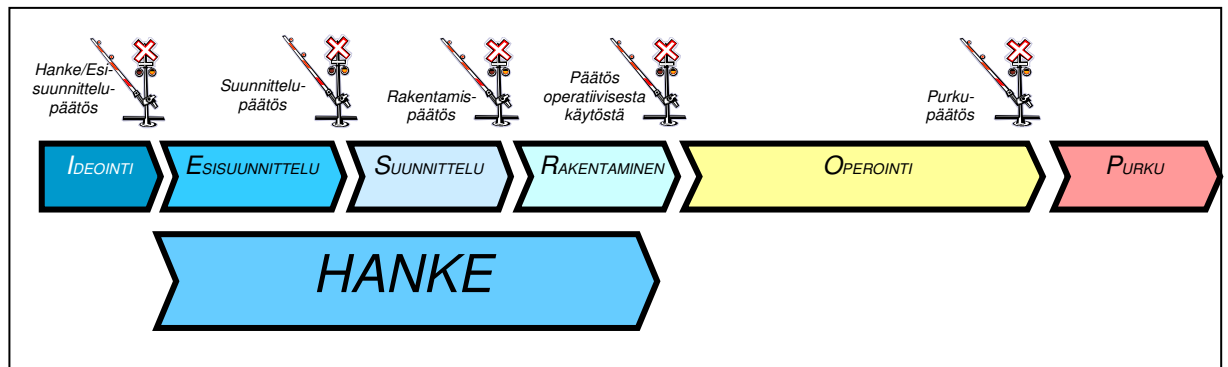
Huomattavaa on molempien näkemysten yhtäläisyys. Poikkeuksen muodostaa jälkimmäisen vaihtoehdon näkemys suorituskyvyn muodostumisesta integroinnin jälkeen. Tosin integrointi on ymmärrettävissä luonnollisesti tapahtuvasta ”yhdistymisestä”, joka syntyy kun koulutettu, tehtäväkohtaisesti varustettu henkilöstö hallitsee tehtävässä tarvittavat toimintatavat.

Kuva 10. Suorituskyvyn osatekijät Kenttäohjesäännön mukaan.⁸⁷

Suorituskyvyn luominen Puolustusvoimissa jaetaan kuuteen vaiheeseen. Suorituskyvyn luominen käsittää vaihtoehtoisten luomistapojen ideoinnin sekä päätöksen, mikä ideoista on kehittämiskelpoinen. Päätöksen synnyttyä suoritetaan valitun idean esisuunnittelu, joka päättyy päätökseen varsinaisen suunnittelun aloittamisesta. Tämän jälkeen aloitetaan varsinainen suunnittelu, jonka lopuksi päätetään aloitetaanko hankkeen rakentaminen. Jos rakennushankepäätös on positiivinen, alkaa hankkeen, tässä tapauksessa kansainvälisen alustarkastusryhmän

rakentaminen. Kun ryhmä on rakennettu ja saatu valmiiksi operatiivista käyttöä ajatellen, tehdään päätös ryhmän operatiivisesta käytöstä. Operatiivisen osajakson jälkeen, joka yleensä tarkoittaa järjestelmän elinjakson tai –kaaren päättymistä, suoritetaan purku-osuus ja päätös, jossa päätetään suorituskyvyn purkamisesta, kehittämisestä tai jopa järjestelmästä luopumisesta.

Kuva 11. Suorituskyvyn luominen Puolustusvoimissa.⁸⁸

Suorituskyvyn kehittämisessä ja tarkastelussa tulee keskittyä kokonaisuuteen, josta käytetään nimitystä sotilaallinen suorituskyky. Sotilaallinen suorituskyky käsittää järjestelmän teknisen suorituskyvyn lisäksi seuraavat osa-alueet:

- Henkilöstö- ja koulutusjärjestelmä,
- Ylläpito- ja logistiikkajärjestelmät,
- Toimintatavat: doktriini, taktiikka, ohjesäännöt yms,
- Toimintavaltuudet: lait ja asetukset, viranomais määräykset, spektrin käyttöoikeudet, voimankäytön säännöt ja muut mahdollisuudet käyttää järjestelmää yms,
- Järjestelmän käyttöä ja ylläpitävä infrastruktuuri (tietoliikenne, emäalukset yms).

Suorituskykyvaatimukset on kyettävä laatimaan riittävän väljiksi, jotta pienet muutokset operatiivisessa käyttöajatuksessa tai käyttöympäristössä eivät tee niistä nopeasti vanhentuvia ja näin pakota organisaatioita muuttamaan suorituskykyvaatimuksiaan muutamien vuosien välein.

4.2 Operatiiviset suorituskykyvaatimukset

Alustarkastusryhmälle tai sen osille ei ole Suomessa määritetty tehtäviin liittyviä suorituskykyvaatimuksia. Voidaan kuitenkin todeta, että tehtävien erilaisuudesta, vaihtelevuudesta ja arvaamattomuudesta on mahdotonta luoda yksityiskohtaisia, tarkkoja suorituskykyvaatimuksia jotka pätevät jokaiseen tehtävään. Tutkimuksessa pyritään luomaan alustarkastusryhmälle suorituskykyvaatimukset, jotka palvelisivat parhaiten alustarkastusryhmän mahdollisia tehtäviä kansainvälisiin operaatioihin liittyen.

Vertailukohtina tässä tutkimuksessa käytetään EXTAC 1012 – Proseduurin vaatimuksia alustarkastusryhmän henkilöstölle ja suomalaisia kansainvälisen kriisinhallintatehtäviä varten luonnosteltuja tehtäväkuvauksia.

EXTAC 1012 määrittää alustarkastusosaston henkilöstölle henkilökohtaisia suorituskykyvaatimuksia, jotka NATO:n operaatioissa henkilöiden tulisi täyttää:

Alustarkastusupseeri (Boarding Officer)⁸⁹

1. Organisaation arvoltaan korkein henkilö ja kokoonpanon johtaja
2. Arvoltaan vähintään yliluutnantti (Lieutenant)
3. Ammatillisesti kokenut, loistavassa fyysisessä kunnossa oleva ja omata pätevyys käsituliaseiden käyttöön
4. Tulee nauttia oman aluksen päällikön tai johtavan upseerin luottamusta
5. Omata riittävä kansainvälinen kielitaito

Vara-alustarkastusupseeri⁹⁰

1. Useimmiten luutnantin/aliluutnantin (Sub-lieutenant) arvon omaava upseeri
2. Tehtävänä harjoitella alustarkastusupseerin tehtäviä
3. Ammatillisesti kehittynyt, loistavassa fyysisessä kunnossa oleva ja omata pätevyys käsituliaseiden käyttöön
4. Tulee nauttia oman aluksen päällikön tai johtavan upseerin sekä alustarkastusupseerin luottamusta
5. Omata riittävä kansainvälinen kielitaito

Suojausryhmän johtaja (alustarkastusosaston johtaja)⁹¹

1. Tehtävässään kokenut
2. Erinomaisessa fyysisessä kunnossa oleva sekä hallita käsituliaseet

Suomen Merivoimissa ei ole olemassa opasta tai ohjetta alustarkastuksesta, sen suorituksesta tai vaatimuksista. Tähän mennessä jokainen alustarkastoimintaa kehittävä joukko on luonut omia vaatimuksiaan niin henkilöstölle, materiaalille kuin toimintakyvylle. Varteenotettavin vertailukohta lienee luonnokset alustarkastusryhmän henkilöiden kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauksista. On huomioitava, että kysessä on vain luonnokset.

Alustarkastusryhmän kansainvälisten kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauksissa ei esitetä suoranaisia vaatimuksia suorituskyyville. Tehtävänkuvauksen päätehtävissä on kuitenkin huomattavissa yhtäläisyyksiä EXTAC:n vaatimuksiin. Voidaan siis olettaa, että tehtävänkuvauksen päätehtävät ovat johdettuja EXTAC:n vaatimuksista.

Alustarkastusupseeri

Alustarkastusupseeri toimii alustarkastusosaston johto-osassa ja vastaa kokonaistoiminnasta tehtävässä. Toimii asiakirjojen tarkastuksen päävastuuhenkilönä ja yhteyshenkilönä osaston ja aluksen välillä.⁹²

Alustarkastusupseerin tehtävänkuvaukselliset päätehtävät ovat⁹³ (kursivoituna kohtina yhtäläisyydet EXTAC 1012:n asettamiin vaatimuksiin):

- *Toimii alustarkastusosaston pääjohtotehtävissä.*
- Vastaa alustarkastustoiminnan hallinnollisesta kokonaisuudesta.
- Toimii aluksen johtohenkilöstön ja alustarkastusosaston yhteyshenkilönä.
- Valmistele tehtävät yhdessä aluksen johdon kanssa.
- Suunnittelee ja toteuttaa mahdolliset operaatiot yhdessä II-alustarkastusupseerin ja osaston johtajan kanssa.

- *Toimii suoraan aluksen päällikön alaisuudessa.*
- *Ylläpitää alustarkastusoperaatioissa tarvittavia taitoja harjoittelemalla päivittäin.*
- Vastaa osaston hallinnollisesta johtamisesta.
- Vastaa osaltaan alustarkastusosaston materiaalin kunnosta.
- Seuraa ja valvoo alakohtaisia PAK:ta ja varomääräyksiä.
- Kouluttaa sah:t ja sopimussotilaat tehtäviinsä.
- Raportoi tuloksista esimiehille.
- Vastaa koko osaston turvallisuudesta.
- Toimii NEO-operaatioissa osaston johtotehtävissä.
- Johtaa osastoa satamasuojaustehtävissä.
- Johtaa ja suunnittelee henkilösuojaustehtävät yhdessä II-alustarkastusupseerin ja osaston johtajan kanssa.
- Toimii aluksen turvallisuustehtävissä.

Lisäksi tehtävänkuvauksessa on vaatimukset sotilaalliselle koulutukselle ja ammattitaidon harjoitukselle.

Alustarkastusupseerin tehtävässä vaadittava sotilaallinen koulutus:⁹⁴

- *MPKK*
- *Alustarkastuskoulutus ja alustarkastusupseerikurssi (Tulli ja USCC tai vast.)*
- *Aikaisempi kokemus ulkomaan tehtävistä*

Lisäksi edellytetään kolmen (3) vuoden alustarkastuskokemusta, jota toiminnan nykytilassa voidaan pitää käytännössä mahdottomana.

Vara-alustarkastusupseeri

Vara-alustarkastusupseerin tehtävänkuvaus on hyvin paljon alustarkastusupseerin kaltainen. On kuitenkin huomattava ero tehtävien taktisen luonteen välillä.

Vara-alustarkastusupseeri toimii alustarkastusosaston johto-osassa ja toimii alustarkastusupseerin varamiehenä. Toimii merenkulun asiantuntijana sekä valvoo ja vastaa toiminnasta sillalla. Toimii asiakirjojen tarkastuksen vastuuhenkilönä ja

yhteyshenkilönä alustarkastusupseerin ja toimivan osaston välillä. Vastaa turvallisuudesta sillalla.⁹⁵

Vara-alustarkastusupseerin tehtävänkuvaukselliset päätehtävät ovat⁹⁶ (Kursivoituna kohtina yhtäläisyydet EXTAC 1012:n asettamiin vaatimuksiin):

- Vastaa alustarkastustoiminnan hallinnollisesta kokonaisuudesta.
- Suunnittelee ja toteuttaa mahdolliset operaatiot yhdessä alustarkastusupseerin ja osaston johtajan kanssa.
- Johtaa toimivan osaston taktista kokonaisuutta.
- *Toimii alustarkastusupseerin sijaisena.*
- Johtaa ja vastaa osaston erityisase- toimintaa.
- Kouluttaa erityisase-alan operaattorit tehtäviinsä.
- Ylläpitää alustarkastusoperaatioissa tarvittavia taitoja harjoittelemalla päivittäin.
- Toimii alustarkastusosaston voimakeinojen kouluttajana.
- Toimii alustarkastusosaston viesti-vastaavana.
- Vastaa osaston viestikalustosta.
- Vastaa osaltaan alustarkastusosaston materiaalin kunnosta.
- Seuraa ja valvoo alakohtaisia PAK:ta ja varomääräyksiä.
- Kouluttaa sah:t ja sopimussotilaat tehtäviinsä.
- Raportoi tuloksista esimiehille.
- Vastaa alustarkastusupseerin turvallisuudesta.
- Toimii EOD-operaattoreiden kouluttajana.
- Toimii NEO-operaatiossa osaston johtotehtävissä.
- Johtaa toimintaa satamasuojaustehtävissä.
- Johtaa ja suunnittelee henkilösuojaustehtävät yhdessä osaston johtajan kanssa.
- Toimii aluksen turvallisuustehtävissä.
- Toimii etsintä-, henkilöhallinta- ja voimankäyttötehtävissä.

Vara-alustarkastusupseerin tehtävä rakentuu selvästi alustarkastuksen taktisen toiminnan johtamiseen, kouluttamiseen sekä kehittämiseen.

Tehtävänkuvaukselliset vaatimukset sotilaalliselle koulutukselle ja ammattitaidon harjoitukselle:

Vara-alustarkastusupseerin tehtävässä vaadittava sotilaallinen koulutus.⁹⁷

- MPO
- Alustarkastuskoulutus ja alustarkastusupseerikurssi (Tulli ja USCC tai vast.)
- Merenkulkukoulutus
- Aluskokemus

Lisäksi tehtävään edellytetään viiden (5) vuoden alustarkastuskokemusta, joka on myös toiminnan nykytila huomioon ottaen ainakin alustarkastuksen osalta mahdoton.

On huomioitava, että tehtävänkuvauksillisin järjestelyin kouluttautuminen vara-alustarkastusupseerista alustarkastusupseeriksi on mahdotonta, pelkkä koulutustausta huomioonottaen.

Alustarkastusryhmän johtaja

Suojausryhmän johtajan (Nato:n nimitys) eli alustarkastusosaston johtajan toiminta keskittyy puhtaasti suojaavien joukkojen taktisen toiminnan johtamiseen.

Alustarkastusosaston johtaja toimii alustarkastusosaston johto-osassa ja toimii II-alustarkastusupseerin varamiehenä. Toimii taktisen osaston johdossa ja liikkuu osaston mukana aluksella. Vastaa taktisesta toiminnasta ja raportoi II-alustarkastusupseerille. Vastuualueenaan myös IEDD- ja EOD-osaaminen .⁹⁸

Alustarkastusosaston johtajan tehtävänkuvaukselliset päätehtävät ovat⁹⁹ (Kursivoituna kohtina yhtäläisyydet EXTAC 1012:n asettamiin vaatimuksiin):

- Toimii alustarkastusosaston pääjohtotehtävissä.
- Vastaa alustarkastustoiminnan hallinnollisesta kokonaisuudesta.
- Toimii aluksen johtohenkilöstön ja alustarkastusosaston yhteyshenkilönä.
- Valmistele tehtävät yhdessä aluksen johdon kanssa.

- Suunnittelee ja toteuttaa mahdolliset operaatiot yhdessä II-alustarkastusupseerin ja osaston johtajan kanssa.
- Toimii suoraan aluksen päällikön alaisuudessa.
- *Ylläpitää alustarkastusoperaatioissa tarvittavia taitoja harjoittelemalla päivittäin.*
- Vastaa osaston hallinnollisesta johtamisesta.
- Vastaa osaltaan alustarkastusosaston materiaalin kunnosta.
- Seuraa ja valvoo alakohtaisia PAK:ta ja varomääräyksiä.
- Kouluttaa sah:t ja sopimussotilaat tehtäviinsä.
- Raportoi tuloksista esimiehille.
- *Vastaa koko osaston turvallisuudesta.*
- Toimii NEO-operaatioissa osaston johtotehtävissä.
- Johtaa osastoa satamasuojaustehtävissä.
- Johtaa ja suunnittelee henkilösuojaustehtävät yhdessä II-alustarkastusupseerin ja osaston johtajan kanssa.
- Toimii aluksen turvallisuustehtävissä.

Alustarkastusosaston johtajan tehtäväkuvaukselliset vaatimukset sotilaalliselle koulutukselle ja ammattitaidon harjoitukselle:

Alustarkastusosaston johtajan tehtävässä vaadittava sotilaallinen koulutus:

- MPO
- *Alustarkastuskoulutus*
- *IEDD/EOD-koulutus*
- *TVÄL-koulutus*
- aluskokemus

Lisäksi tehtävään edellytetään neljän (4) vuoden alustarkastuskokemusta, joka on myös toiminnan nykytila huomioon ottaen ainakin alustarkastuksen osalta mahdoton.

Edellämainitusta huomataan, että vara-alustarkastusupseerin ja alustarkastusosaston johtajien päätehtävät eivät ole toisistaan poikkeavia. Lisäksi on huomattavissa uralla kohoamisen mahdollisuus alustarkastusosaston johtajan sekä vara-alustarkastusupseerin välillä.

5. JOHTOPÄÄTÖKSET

5.1 Yleiset johtopäätökset

Selvitettäessä Suomen merivoimien alustarkastusryhmän nykytilaa sekä tulevaisuutta ilmeni, että kehitettäessä alustarkastusryhmän varustusta, organisaatiota sekä koulutusta pyrittiin aina perustelemaan valinnat suomalaisella erikoisjoukkokoulutuksella ja siitä saaduista havainnoista. On kuitenkin huomattava, että kansainvälisiin tehtäviin lähetettävä alustarkastusryhmä on Suomessa olemassa olevista erikoisjoukoista tehtäväkentältään ja tehtävänkuvultaan täysin poikkeava. Toiminnan kehitys on yhdistelmä vanhoista toiminta-, koulutus- ja organisaatiomalleista. Voidaan olettaa, että jo olemassa ollut materiaali ja tieto on osaltansa vaikuttanut toiminnallisen joukon suorituskykyyn, ottamatta huomioon alustarkastusryhmän tehtäväkentän ja tehtävänkuvan omia vaatimuksia.

Tällaista toimintaa voidaan suorituskykyvaatimushankkeessa kutsua johdannaisongelmaksi. Ongelma ei ole suuri, mutta todellisessa ja kriittisessä tilanteessa aikaisempi ajattelemattomuus saattaa kostautua. Johtopäätöksenä voidaan siis todeta, ettei yhden aselajin tarpeisiin hankittua järjestelmää tule ryhtyä käyttämään, jos hankkeessa ei missään vaiheessa ole selvitetty mitä näiden erikoisolosuhteiden vaatimukset olisivat.¹⁰⁰

Voidaan olettaa, että suunniteltaessa alustarkastusryhmän koulutuksen aloittamista sekä alustarkastusryhmän perustamista ei ole suoritettu perusteellista tutkimusta alustarkastusryhmän suorituskyvyn vaatimuksista. Ainakaan aiheeseen liittyviä tutkimuksia, asiakirjoja tai muistiinpanoja ei ole saatavilla.

Näin ollen on selvästi havaittavissa politiikan sekä maanpuolustuksen välinen kitka. Puolustuspoliittiset linjaukset asettaa alustarkastusryhmä valmiuteen kansainväliseen kriisinhallintaan liittyen ennen kuin varsinainen suorittava porras on edes koulutettu osoittaa hyvin kuinka hankkeen kehityksessä on oiottu. Voidaan todeta, että hanketta on ryhdytty toteuttamaan, vaikka siltä vaadittavasta suorituskyvystä ei ole selkeää käsitystä ja joukon suorituskykyvaatimukset ovat puutteelliset tai puuttuvat jopa

kokonaan.¹⁰¹ Näin ollen alustarkastusryhmän hanketta on viety eteenpäin MUTU-tai RAHI-menetelmiin perustuviin vaatimuksiin. Tällainen toiminta on tyypillinen johdannaisongelma ja ilmentymä uusissa osaamattomissa asiakokonaisuuksissa sekä jyrkässä organisaatiokulttuurissa.¹⁰²

Näin ollen voidaan todeta, että alustarkastusryhmä-hankkeen ollessa vireillä, ei ole menetelty kappaleessa 4.1 käsiteltävän osion *suorituskyvyn luomisesta Puolustusvoimissa* mukaisesti.

On huomattava, että tekniikan, toimintatapojen ja ammattimaisuuden kehittyessä suunnitelmallisuuden rooli kasvaa. Sodankäynnin ja kriisinhallinnan kuvassa ollaan siirtymässä ”massa-armeijoista” pieniin ja tehokkaisiin iskuyksiköihin. Alustarkastusryhmää voidaan pitää tällaisena yksikkönä. Jotta tällaisesta yksiköstä saadaan mahdollisimman hyvä ja toimiva, on sen toiminnan ja erikoisolosuhteiden vaatimukset selvitettävä. Esimerkiksi pohdittaessa suorituskyvyn vaatimusten tärkeyttä voidaan samaistua Englantilaiseen informaatioteknologiahankkeita selvittäneeseen tutkimukseen:

Tutkimuksen mukaan 56% uusissa hankkeissa havaituista virheistä johtui puutteellisesta vaatimustenhallinnasta ja vaatimusten puutteellisesta selvittämisestä, 27% järjestelmien ja toimintojen virheellisestä suunnittelusta ja vain 7% järjestelmän omista virheistä.¹⁰³

Kansainvälisissä operaatioissa korostuu yhteistyö- ja yhteistoimintakyvyn hallinta. Yhteistoimintakyvyn luominen perustuu siihen, että käytetään samaa materiaalia jota muutkin käyttävät. Suomalaisiin miinalaivoihin on hankittu erilaisia liittimiä ja adaptereita, jotta aluksia pystytään huoltamaan kansainvälisessä ympäristöissä. Alustarkastusryhmän kohdalla materiaalina on käsiteltävä niin käytössä olevat viestivälineet ja -yhteydet, kuin ennalta sovitut ja kansainvälisesti käytettävät taktiset suoritteet. Alustarkastusryhmän on mahdotonta johtaa kansainvälistä alustarkastusosastoa operaatioissa, jos alustarkastusryhmän henkilöstö ei tunne kansainvälisiä toimintatapoja.

Samankaltaisen materiaalin yhteensopivuus varmistetaan noudattamalla yhteisiä standardeja ja välttämällä pelkästään suomalaisia varten räätälöityjä vaatimuksia. On huomioitava, että kansainvälisten operaatioiden todennäköisin toimintaympäristö on

Välimeren alueella eikä pohjoisella Itämerellä. Jo pelkästään tämä huomioon ottaen on harhaanjohtavaa sekä toimintaa vaikeuttavaa yrittää toimia kansainvälisissä operaatioissa järjestelmillä, varustuksella ja toimintamalleilla, jotka on suunniteltu toimimaan nimenomaan kansallisissa olosuhteissa.

Yhteistoimintakyky on edellytys sille, että Suomi kykenee osallistumaan kansainvälisiin operaatioihin joko tukevana tai vastaanottavana osapuolena.

Experimental Tactics, EXTAC 1012 määrittää, että alustarkastusryhmän on siirryttävä tarkastettavalle kohteelle mahdollisimman nopeasti. Tätä voidaan pitää yhtenä suorituskyykyvaatimuksena koko alustarkastusosastolle. Pohdittavaksi jää, missä menee riittävän nopeuden tasa. Merivoimien alustarkastusryhmän siirtämiseen varattu kalusto perustuu pelkästään miinalaivojen RIB-kumivenekalustoon. Veneet ovat kyllä nopeita, mutta niiden pienuuden ja kuljetuskapasiteetin rajallisuuden puolesta on kyseenalaista onko koko organisaation siirtämiseen kuluva aika riittävän lyhyt. Huomioon ottaen, että alusten kuin henkilöstön on lisäksi jatkuvasti suojattava itsensä ja toimintakykynsä myös veden varaan joutuessaan.

On myös harkittava, voidaanko olemassa olevalla kalustolla vastata edellämainittuun suorituskyykyyn vaatimukseen, jos tarkastettava kohde on luokiteltu hostile- uhatason alukseksi. EXTAC 1012:n mukaan hostile-uhkatason aluksen tarkastus ilman helikopterikalustoa ei ole suositeltavaa. Tosin tämä resurssin puute ei välttämättä koske kansainvälisiä operaatioita, mutta näin koko alustarkastusosastolta voidaan vaatia kykyä helikoptereista tapahtuvaan köysilaskeutumiseen.

Kansainvälisessä merioikeusyleissopimuksessa määritetään, että mikäli sota-alus epäilee kauppa-aluksen toimia, voi sota-alus suorittaa kohdealukselle alustarkastuksen, jos alustarkastusta suorittavan osaston johdossa on upseeritasoinen henkilö.¹⁰⁴

Seuraavassa on esitelty alustarkastusryhmän suorituskyykyvaatimukset yleisellä tasolla. Alustarkastusryhmän suorituskyykyyn vaatimuksien esittelyn jälkeen pureudutaan tarkemmin alustarkastusryhmän jäsenten yksityiskohtaisempiin suorituskyykyvaatimuksiin. Alustarkastusryhmien jäsenien osalta tässä tutkimuksessa tarkastellaan alustarkastusupseeria, vara-alustarkastusupseeria sekä alustarkastusosaston johtajaa. Alustarkastusryhmässä tehtäväkohtaisesti mahdollisia

erikoisoperaattoreita tai erikoisalantarkastajia, kuten kone- ja radioala, ei ole otettu huomioon.

5.2 Alustarkastusryhmän suorituskykyvaatimukset

Kyky pitkäaikaiseen, toimintakykyä ylläpitävään toimintaan vaihtelevissa olosuhteissa

- Alusympäristössä
- Sidottuna maaorganisaatioon
- Ns. loisympäristö: alustarkastusryhmä on sijoitettu tehtävään liittyen toiseen operaatioon osallistuvaan alukseen, joka voi olla muuta kansallisuutta kuin alustarkastusryhmä

Kyky kansainväliseen yhteistoimintaan

- Riittävä kansainvälinen kielitaito
- Tuntemus kansainvälisissä operaatioissa käytettäviin alustarkastusosastojen organisaatioihin sekä toimintatapoihin

Alustarkastusryhmän on kyettävä

- Toimimaan osana merivoimien valmiuosastoa
- Toimimaan miinalaivan tai muun kansallisuuden omaavan aluksen mukana alustarkastustehtävissä
- Toimimaan suomalaisen miinalaivan suojaosaston johtotehtävissä
- Toimimaan satamasuojauksen johtotehtävissä
- Toimimaan NEO-johtotehtävissä miinalaivan osana
- Toimimaan miinalaivalla turvallisuustehtävien johtotehtävissä
- Toimimaan henkilösuojaustehtävien johtotehtävissä

Alustarkastusryhmän suorituskyvyn vaatimukset ovat toistaiseksi hyvin pinnallisia ja ylimalkaisia. Tutkimuksen edetessä selvisi, ettei alustarkastukseen liittyvillä kotimaisilla asiantuntijoilla ole yhteistä selkeää tavoitetta mihin alustarkastusryhmän tulee kyetä. Koska alustarkastusryhmän koulutusta kriisinhallintatehtävään ei ole vielä toistaiseksi aloitettu, ei suorituskyvyn vaatimuksista ole annettu käskyjä tai laadittu asiakirjoja. Tästä näkökulmasta voidaan todeta, että edellämainittuja kohtia voidaan pitää alustarkastusryhmän suorituskyvyn vaatimuksien ohjenuorana.

5.3 Alustarkastusupseerin suorituskykyvaatimukset

Kyky johtaa monikansallista alustarkastusosastoa

- Riittävä kansainvälinen kielitaito (vähintään englannin kielen taso 4)
- Tuntee kansainvälisten alustarkastusosastojen toimintaperiaatteet
- Tuntee kansainvälisten alustarkastusosastojen organisaatiot ja johtamisperiaatteet

Kyky nopeaan ja täsmälliseen laiva-asiakirjojen tarkastamiseen

- Tuntee rahtikirjat, lastausluettelot, lastaustodistukset sekä vaarallisten aineiden todistukset
- Tuntee alusten rekisteröintitodistukset, charter-todistukset sekä henkilöstö- ja matkustajaluettelon

Kyky ohjailta merenkulun kannalta turvallisesti isoakin alusta

- Omaa kokemusta suurten aluksien ohjailusta
- Tuntee yleisimmät kauppa-alusten komentosiltaratkaisut sekä manöveerauslaitteet

Kyky johtaa alustarkastusosastoa

- Tarkastettavalla kohteella
- Hallinnollisesti
- Koulutusta

Tehtävään liittyen alustarkastusupseerin on:¹⁰⁵

- Nautittava esimiestensä täydellistä luottamusta
- Omattava erinomaiset fyysiset valmiudet
- Hallittava voimankäyttö asettomasti ja käsisaseilla
- Kyettävä nopeisiin ratkaisuihin mahdollisissa hengenvaarallisissa tilanteissa
- Kyettävä tunnistamaan henkilöistä mahdolliset riskitekijät
- Annetut tehtävät kyettävä ratkaisemaan pääsääntöisesti itse
- Olosuhteiden viikoittain muuttuessa on kyettävä nopeasti muuttamaan tehtyjä suunnitelmia

- Kyettävä toteamaan taisteluvälinemateriaalin tekniset viat
- Kyettävä antamaan taktista ensiapua
- Kyettävä kohtaamaan kriisialueen olosuhteet
- Kyettävä vastaamaan osaston turvallisuudesta
- Kyettävä arvioimaan tehtävän uhkataso

Alustarkastusupseerin tehtävä on vaativa. Suorituskyvyn vaatimukset huomioon ottaen alustarkastusupseerin tehtävä on oltava nuoren upseerin tehtävä. Kyseisten upseereiden tulisi olla koulutustaustaltaan laivastolinjan käyneitä ja mielellään sotatieteiden maistereita jotta tehtävän edellyttämät vaatimukset täyttyisivät. Koska alustarkastusupseeri vastaa alustarkastusosaston koulutuksesta, johtamisesta ja hallinnoinnista, tulisi alustarkastusupseerin tehtävä tutkijan mielestä olla päätoiminen. Esimerkiksi miinalaivoilla alustarkastusupseerin tehtävä mielletään keskusupseerin tehtäväksi oman toimen ohella tapahtuvaksi toiminnaksi, joka ei anna mahdollisuutta alustarkastustoiminnan tehokkaaseen koulutukseen ja hallintaan.

5.5 Vara-alustarkastusupseerin suorituskykyvaatimukset

Kyky valmistautua johtamaan monikansallista alustarkastusosastoa

- Riittävä kansainvälinen kielitaito (vähintään englannin kielen taso 4)
- Tietää kansainvälisten alustarkastusosastojen toimintaperiaatteet
- Tietää kansainvälisten alustarkastusosastojen organisaatiot ja johtamisperiaatteet

Kyky tarvittaessa nopeaan ja täsmälliseen laiva-asiakirjojen tarkastamiseen

- Tuntee rahtikirjat, lastausluettelot, lastaustodistukset sekä vaarallisten aineiden todistukset
- Tuntee alusten rekisteröintitodistukset, charter-todistukset sekä henkilöstö- ja matkustajaluettelon

Kyky ohjalla merenkulun kannalta turvallisesti isoakin alusta (vara-alustarkastusupseeri toimii merenkulun asiantuntijana sekä valvoo ja vastaa toiminnasta sillalla)

- Oma kokemusta suurten aluksien ohjailusta

- Tuntee yleisimmät kauppa-alusten komentosiltaratkaisut sekä manöveerauslaitteet
- Omaa mahdollisen merenkulullisen siviilitutkinnon (esim STWC 95 vahtiperämiehen pätevyyskirja)

Kyky kouluttaa alustarkastusosaston taktista toimintaa

- Vastaa osaston erityisase- toiminnasta
- Kouluttaa erityisase-alan operaattorit tehtäviinsä
- Toimii alustarkastusosaston voimakeinojen kouluttajana
- Toimii EOD-operaattoreiden kouluttajana

Kyky johtaa:

- Alustarkastusosaston toimintaa alustarkastusupseerin estyessä
- osaston erityisase- toimintaa
- Toimii NEO-operaatiossa osaston johtotehtävissä
- Johtaa toimintaa satamasuojaustehtävissä
- Johtaa ja suunnittelee henkilösuojaustehtävät yhdessä osaston johtajan kanssa

Tehtävään liittyen vara-alustarkastusupseerin on kyettävä:¹⁰⁶

- Vastaamaan alustarkastusupseerin turvallisuudesta
- Nopeisiin ratkaisuihin mahdollisissa hengenvaarallisissa tilanteissa
- Nautittava esimiestensä täydellistä luottamusta
- Omattava erinomaiset fyysiset valmiudet
- Hallittava voimankäyttö asettomasti ja käsisaseilla
- Tunnistamaan henkilöistä mahdolliset riskitekijät
- Ratkaisemaan annetut tehtävät pääsääntöisesti itse
- Nopeasti muuttamaan tehtyjä suunnitelmia olosuhteiden viikoittain muuttuessa
- Toteamaan, paikallistamaan ja korjaamaan taisteluvälinemateriaalin tekniset viat
- Tunnistamaan, eristämään ja raivaamaan erilaiset räjähteet
- Antamaan taktista ensiapua
- Kohtaamaan kriisialueen olosuhteet

Vara-alustarkastusupseerin suorituskyvyn vaatimukset ovat erittäin monipuoliset ja vaativat. Vara-alustarkastusupseerin tehtävät eivät kovinkaan paljoa poikkea

alustarkastusupseerin tehtävistä. Lisänä on vaadittava erikoisosaaminen liittyen erikoisoperaattori- ja EOD-toimintaan sekä sen kouluttamiseen. Vara-alustarkastusupseerin tehtävä tulisi niin ikään olla myös nuoremman upseerin päätoiminen tehtävä. Koska vara-alustarkastusupseeri vastaa merenkulullisesta toiminnasta alustarkastustilanteessa, on vara-alustarkastusupseerin ehdottomasti oltava merenkulkukoulutettu. Vara-alustarkastusupseerin tehtävään tutkijan mielestä sopisi laivastolinjan käynyt sotatieteiden kandidaatti, jolle on kertynyt riittävästi kokemusta alustarkastustoiminnasta.

5.5 Alustarkastusosaston johtajan suorituskykyvaatimukset

Kyky johtaa

- Toimivan osaston taktista kokonaisuutta
- Johtaa ja vastata osaston IEDD/EOD- toiminnasta
- Toimia NEO-operaatiossa osaston johtotehtävissä
- Johtaa toimintaa satamasuojaustehtävissä
- Johtaa ja suunnitella henkilösuojaustehtävät yhdessä II-alustarkastusupseerin kanssa

Kyky kouluttaa

- Kouluttaa EOD-alan operaattorit tehtäviinsä
- Toimia alustarkastusosaston voimakeinojen pääkouluttajana
- Toimia erityisase-operaattoreiden kouluttajana

Tehtävään liittyen alustarkastusosaston johtajan on kyettävä:¹⁰⁷

- Toimia II-alustarkastusupseerin sijaisena
- Vastaamaan alustarkastusupseerien turvallisuudesta
- Tunnistamaan, siirtämään ja raivaamaan mahdolliset räjähteet tai a-tarvikkeet
- Nopeisiin ratkaisuihin mahdollisissa hengenvaarallisissa tilanteissa
- Nautittava esimiestensä täydellistä luottamusta
- Omattava erinomaiset fyysiset valmiudet
- Hallittava voimankäyttö asettomasti ja käsisaseilla
- Tunnistamaan henkilöistä mahdolliset riskitekijät
- Ratkaisemaan annetut tehtävät pääsääntöisesti itse

- Nopeasti muuttamaan tehtyjä suunnitelmia olosuhteiden viikoittain muuttuessa
- Toteamaan, paikallistamaan ja korjaamaan taisteluvälinemateriaalin tekniset viat
- Antamaan taktista ensiapua
- Arvioimaan ja esittämään toimenpiteet kohdattaessa raivattava kohde
- Päättämään käytettävien voimakeinojen taso

Alustarkastusosaston johtajan suorituskyvyn vaatimukset ovat hyvin samankaltaiset kuin vara-alustarkastusupseerilla. Alustarkastusosaston johtajan on oltava tehtävässään kokenut, hallitsee alustarkastusosaston ryhmien taktisen käytön ja johtamisen sekä taktisesti luova. Alustarkastusosaston johtajan ei tarvitse välttämättä olla upseerin arvoinen sotilashenkilö, mutta sotatieteiden kandidaatin tutkinto olisi suotava. Koulutus pohjalla ei ole olennaista merkitystä suorituskyvyn kannalta.

Kokonaisuudessaan voidaan todeta, että MIO-operaatiot ovat erittäin vaativia niin kaluston, koulutuksen ja henkilöstön puolesta. Tehtävien luonteeseen kuuluu toiminta olosuhteissa, joissa on aina olemassa riski vammautua tai jopa menettää henkensä. Alustarkastusryhmän todennäköisimmät tehtävä kansainvälisissä operaatioissa tulisi juuri olemaan kauppasaarron valvonta- (MIO) sekä evakuointioperaatiot (NEO).¹⁰⁸

6. YHTEENVETO

6.1 Jatkotutkimuskysymykset

Esitän samaa aihepiiriä vastaisuudessa tutkiville pääongelmaksi tässä tutkimuksessa avoimeksi jääneitä tai vähäiselle käsittelylle jääneitä teemoja ja asiakokonaisuuksia. Suurimpana ja tärkeimpänä tällaisena aiheena pidän tutkimusta ja arviointia siitä, vastaako merivoimien alustarkastusryhmän kompetenssi suorituskykyvaatimuksiin. Mikäli todetaan, ettei suorituskykyvaatimuksiin päästä, niin tutkimuksen arvoista olisi, selvittää, miten toimintaa tulisi kehittää jotta parempaan lopputulokseen päästäisiin.

Suurimpana haasteena tällaisessa tutkimuksessa näen tutkimuksen ajankohdan, jolloin tutkimus tehdään. Tutkimus olisi suoritettava aikana, jolloin merivoimien alustarkastusryhmä olisi kansainvälisessä valmiudessa koulutettuna, varustettuna ja oikeassa organisaatiossa.

Tällainen tutkimus tulisi myös tehdä sellaisessa johtoportaassa, tai sellaisen johtoportaan tilaamana ja ohjaamana, joka itse päättää alustarkastustoiminnan resursseista. Kadettitutkimukseksi tällainen tutkimus on mielestäni liian iso ja haastava. Silloin tutkimus ei perustu riittävästi toiminnan todellisuuteen eikä todellisiin resursseihin. Tutkimuksesta saatava hyöty on minimalistinen, jos sitä ei ole voitu tehdä todellisten ja mahdollisten toiminnallisten kuin taloudellistenkin resurssien mukaan.

Toinen esiin noussut jatkotutkimuskysymys liittyy alustarkastusosaston sekä alustarkastusryhmän koulutukseen. Millaista koulutusta tulisi antaa, että vaadittuihin suorituskyvyn vaatimuksiin päästäisiin? Onko alussuojajoukkueen toiminta liian vaativaa koulutettavaksi varusmiehille? Onko ennen koulutuksen alkamista tehtävä sitoumus tehtävään kouluttautumisesta ja siinä toimimisesta? Kuinka oleellisena nähdään siviilipuolen ammattikoulutus, esimerkiksi merenkulullinen pätevyys alustarkastusupseereiden koulutuksessa? Onko sillä saavutettava etu niin hyödyllinen, että se kannattaa? On muistettava, että vain riittäväällä koulutuksella päästään tehokkaasti ja turvallisesti alustarkastustehtävien tavoitteeseen.

Lisäksi tutkimuksen arvoinen jatkokysymys on johdettu tämän tutkielman toisesta alaongelmasta, liittyen eri ROE-profiilien ja eri uhkatasojen vaikutuksesta alustarkastuksen suoritukseen. Tärkeää olisi saada tietoa siitä, onko Merivoimien alustarkastusosastolla kompetenssia suorittaa alustarkastusta vaativimmissa uhkatasoissa ja korkeamman ROE-profiilin alaisuudessa. Lisäksi tulisi tutkia tulisiko alustarkastusryhmän toimintatapoja ja varustusta muuttaa selkeästi eri uhkatasojen mukaisesti.

6.2 Työn luotettavuuden ja tulosten kriittistä arviointia

Tutkimustyö on laadittu siten, että kerätyn lähdemateriaalin perusteella tutkija on esittänyt omaa pohdintaa. Luotettavuuden arvioinnissa voidaan näin ollen ottaa lähtökohdaksi käytetyn lähdemateriaalin luotettavuus sekä tutkijan oman ajattelun objektiivisuus.

Suorituskykyä koskevan lähdemateriaalin saatavuus oli rajallinen. On huomioitavaa, että suurin osa lähdemateriaalista edusti Nato –lähtöistä alustarkastustoiminnan toimintamalleja. Kotimaisten lähdemateriaalien analysoinnin haasteet kohdistuivat eri henkilöihin ja heidän edustamien yksiköiden näkökulmiin ja toimintatapoihin. Oli huomattavaa, kuinka eri yksiköillä oli erilaiset näkemykset samoista asioista ja toimintamalleista.

Tutkimuksen etenemistä hankaloitti laadulliselle tutkimukselle tyypillinen jatkumo. Yhden asia tutkiminen toi esille asioita, joita olisi selvitettävä seuraavana tutkittavana olevista asiakokonaisuuksista. Näin ollen tutkimussuunnitelma toimi tutkimuksen löyhänä runkona, mutta tutkimus eli pääosin suunnitelman mukaisissa rakenteissa. Tämä lisäsi mahdollisuutta tutkimuksen raportoinnin sekavuudelle. Tutkimuksen raportointi tapahtui pääosin vaiheittain. Tutkimuksen edetessä kirjoitettiin luku kerrallaan, jolloin punaisen langan säilyminen läpi tutkimuksen on haastavaa.

Tutkija pohti tutkimuksen rakenteen muokkaamista kappaleiden kolme ja neljä välillä. Pohdittavana oli kappaleiden keskenäisen järjestyksen vaihtaminen, jolloin tutkimuksessa olisi ensin pohdittu suorituskyvyn vaatimuksia ja sen jälkeen vasta perehdytty alustarkastusryhmään organisaationa. Tällainen rakenne olisi ollut perinteinen suorituskykytutkimuksen runko, mutta jotta alustarkastustoimintaan

perehtymätön henkilö ymmärtäisi alustarkastusorganisaation ja –toiminnan ennen suorituskykyvaatimusten määrittämistä, on tutkimuksessa käytetty runko lukijan kannalta välttämätön. Tästä syystä tässä tutkimuksessa on ensin perehdytty alustarkastusryhmään ja alustarkastustoimintaan ja tämän jälkeen vasta suorituskykyvaatimuksiin.

Tutkimuksesta oli tarkoitus tehdä julkinen työ. Tämä kuitenkin hankaloitti osan materiaalin käyttämistä. Miinalaivoilla alustarkastusryhmän toimintatapoja käsittelevän taisteluohjeen turvaluokitus oli paikoitellen 2, eli salainen, ja tämän tyyppinen materiaali oli siten rajattava tutkimuksen ulkopuolelle.

Tutkija tekemän sotatieteiden kandidaatin tutkielman tausta näkyy esimerkiksi luvun kaksi perehtyneisyydessä ja laajuudessa. Tutkijan osittainen kriittisyys kandidaatin tutkielman ajoilta alustarkastusryhmän varusteisiin ja tämänhetkiseen suorituskykyyn heijastuu osin tähän tutkimukseen. Koska kandidaatin tutkimusta on hyödynnetty tässä työssä, voidaan tämän Pro Gradun työstämisen katsoa alkaneen jo vuonna 2005. Tätä näkökulmaa vasten tutkimuksessa olisi voitu edetä pitemmälle ja tarkempiin analyyseihin, kuin mihin tässä tutkimuksessa on päädytty. Tosin huomionarvoista on, että samasta aihealueesta ilmestyneet tutkimukset ovat ilmestyneet pääosin samanaikaisesti.

Eriyisen lisähaasteen toi asiantuntijoiden vähäinen määrä. Käytännössä haastateltavat asiantuntijat ovat samoja henkilöitä jotka itse toimivat ja kouluttavat alustarkastusta Merivoimissa. Tämän lisäksi pääosa asiantuntijoista työskentelevät samassa työpaikassa. Suurimmat erot asiantuntijoiden näkemysten välillä ilmeneivätkin juuri työpaikkakohtaisina eroina. Varsinaisia ristiriitoja oli havaittavissa muutamia, mutta suurimmat erot johtunevat toiminnan tuoreudesta ja siitä johtuvista näkemuseroista. Muutaman vuoden kuluttua alustarkastusryhmästä voidaan saada jopa laajemman otannan tutkimustuloksia.

Otannan pienuuteen liittyy myös tutkimuksen suurimmat riskitekijät. On mahdollista, että muutamien asiantuntijoiden mielipiteen perusteella muodostetaan liian yleisiä johtopäätöksiä. Toisaalta jokainen asiantuntija toi esille samansuuntaisia ja samansuuntaisuuteen tähtääviä kehitysideoita, joilla tutkimuksen pohjana ollut teoria kyllästettiin nopeasti. Huomattavaa on, että pääosalla haastatelluilla asiantuntijoilla oli kokemusta kansainvälisistä alustarkastusharjoituksista.

Tutkijan omaa pohdintaa on pyritty tuomaan esille jokaisessa kappaleessa käsiteltäviin asioihin liittyen. Luvun kuusi johtopäätökset ovat käytännössä täysin tutkijan omia pohdintoja, jotka on tehty lähdemateriaalien antamien tietojen avulla.

Tutkimuksen pääongelmaan ”Mitä vaatimuksia kansainväliset MIO-operaatiot asettavat alustakastusryhmän suorituskyvyille?” saatiin tutkimuksessa vastaus. Kansainväliset tehtävät ja tehtäväkentät muodostavat erilaisen kokonaisuuden, johon alustarkastusryhmän on suorituskyvyllään kyettävä vastaamaan. Alustarkastusryhmän suorituskyvyn vaatimuksia tarkastellaan luvussa neljä alakohdassa ”operatiiviset suorituskykyvaatimukset” ja tutkimuksen tulokset on esitelty luvussa viisi.

Ensimmäinen alaongelma ”Miten kansainväliset tehtävät tulevat muuttamaan alustarkastusryhmän suorituskykyä?” on mielenkiintoinen. Alustarkastustoiminnan nuoruudesta, kokeilumaisesta koulutuksesta ja organisaatiosta johtuen alaongelman kysymystä kyettiin vertaamaan vain erilaisissa harjoituksissa toimineisiin alustarkastusryhmiin sekä koulutettavana olevan varusmiespohjaisen alustarkastusosaston tämän hetkiseen tilaan ja suorituskykyyn. Tutkimuksessa pyrittiin vertaamaan edellämainituin tiedoin suorituskyvyn vaatimusten ja itse suorituskyvyn kohtaamista, mutta todellisuudessa vastaus alakysymykseen saadaan vasta kun varsinainen kansainvälisiin operaatioihin mahdollisesti osallistuva alustarkastusryhmä on valmiudessa, ja sen suorituskyky on mitattavissa.

Toinen alaongelma ”Mitä vaatimuksia ROE-profiilit asettavat alusturvallisuusosaston suorituskyvyille?” on paljon monimutkaisempi. Yksiselitteisiä vaatimuksia havaittiin vaikeaksi löytää. Tutkimustyössä pyrittiin kartoittamaan alustarkastusryhmän tehtävänkuvaa sekä niiden erityisvaatimuksia. ROE-profiilien noustessa alustarkastuksen kohdealukselle määritettävä uhkataso nousee, joka vaikuttaa alustarkastuksen suoritukseen. Tutkimuksessa ei otettu kovinkaan paljoa kantaa miten eri uhkatasot vaikuttavat alustarkastuksen käytännön suoritukseen.

Kokonaisuutena voidaan sanoa, että tutkimus onnistui vastaamaan tutkimukselle määritettyihin tutkimusongelmiin, joskin kysymyksiä tutkimuksen aihepiiristä jäi myös mahdollisiin jatkotutkimuksiin.

Tutkimuksella onnistuttiin lisäksi kartoittamaan alustarkastusryhmän mahdollisuuksia ja kehitystarpeita kansainväliseen kriisinhallintaan liittyen. Tutkimus käsittelee asiaa kuitenkin hyvin yleisellä tasolla ja tämän tutkimuksen pohjalta on tehtävissä useita erityyppisiä tutkimuksia ja kehitystyötä, ennenkuin alustarkastusryhmän suorituskyky mahdollistaa osallistumisen monikansallisiin kriisinhallintaoperaatioihin Suomen rajojen ulkopuolella.

Alustarkastus on tutkimuskohteena mielenkiintoinen ja haastava. Tällaista laajaa aihetta tutkittaessa on huomattavana vaarana tutkimuksen paisuminen ja johdonmukaisuuden kadottaminen, mikäli tutkimuksessa pyritään selvittämään kaikki mielenkiintoiset kysymykset ja tutkimusongelmat.

VIITTEET

- ¹ VNS 17.3.1997 Euroopan turvallisuuskehitys ja Suomen puolustus. s.6.
- ² Nato Brief, Combating terrorism at sea,
[Http://www.nato.int/docu/briefing/terrorism_at_sea-e.pdf](http://www.nato.int/docu/briefing/terrorism_at_sea-e.pdf) -Luettu 4.10.2005.
- ³ Nato Brief, Combating terrorism at sea,
[Http://www.nato.int/docu/briefing/terrorism_at_sea-e.pdf](http://www.nato.int/docu/briefing/terrorism_at_sea-e.pdf) -Luettu 4.10.2005.
- ⁴ Koivuniemi Jari, Alustarkastus Merivoimissa, 12.12.2005
- ⁵ Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004. s.122.
- ⁶ Taktiikan tutkimuksen perusteet, I osa luku 1, asiakirja Joulukuu 2002, s.11
- ⁷ Itkonen, Terho, Kielipas, 4. Painos Vaasa 1988
- ⁸ Puolustusvoimien määritelmärekisteri.
- ⁹ Puolustusvoimien määritelmärekisteri.
- ¹⁰ Visuri, Pekka: Turvallisuuspolitiikka ja strategia, WSOY, Juva, 1997. s.251.
- ¹¹ Kenttäohjesääntö, luonnos 6.10.2006. s. 107.
- ¹² Lönnqvist A, Mettänen P: Suorituskyvyn mittaaminen – Tunnusluvut
 asiantuntijaorganisaation johtamisvälineenä. Edita Prima Oy, Helsinki 2003. S.15.
- ¹³ Puolustusvoimien projektiohje
- ¹⁴ Puolustusvoimien vaatimustenhallintaohje.
- ¹⁵ Puolustusvoimien vaatimustenhallintaohje
- ¹⁶ Tuomi, Jouni - Sarajärvi, Anneli: Laadullinen tutkimus ja sisällön analyysi.
 Gummerus Kirjapaino Oy, Jyväskylä 2004.
- ¹⁷ Tuomi, s. 97-98.
- ¹⁸ Tuomi, s. 98-99.
- ¹⁹ Tuomi, s. 99-100.
- ²⁰ PEop-os asiakirja 2/11.2/D/I/19.01.2004 – Strateginen Suunnittelu
 Puolustusvoimissa Normaaliaikana
- ²¹ Pasivirta, Pasi: Vaatimustenhallinta Puolustusvoimissa. Edita Prima Oy, Helsinki
 2004. s. 25.
- ²² Pasivirta, s. 112.
- ²³ Pasivirta, s. 112.
- ²⁴ Alasuutari, Pertti: Laadullinen tutkimus, 3.Painos, Gummerrus Kirjapaino OY,
 Jyväskylä 1999. s.93.
- ²⁵ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004, Valtioneuvoston selonteko
 eduskunnalle 4.9.2004, s.122.
- ²⁶ Kansainvälinen Puolustuspolitiikka, www.defmin.fi. –Luettu 4.5.2005.

- ²⁷ Kansainvälinen Puolustuspolitiikka, www.defmin.fi. –Luettu 4.5.2005.
- ²⁸ Kansainvälinen Puolustuspolitiikka, www.defmin.fi. –Luettu 4.5.2005.
- ²⁹ Kansainvälinen kriisinhallintayhteistyö
[Http://www.defmin.fi/index.phtml/page_id/118/topmenu_id/4/menu_id/118/](http://www.defmin.fi/index.phtml/page_id/118/topmenu_id/4/menu_id/118/) -
Luettu 4.10.2005
- ³⁰ Kansainvälinen kriisinhallintayhteistyö, www.defmin.fi. –Luettu 4.5.2005.
- ³¹ Kansainvälinen kriisinhallintayhteistyö, www.defmin.fi. –Luettu 4.5.2005.
- ³² Kansainvälinen kriisinhallintayhteistyö, www.defmin.fi. –Luettu 4.5.2005.
- ³³ Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 13.6.2001, s.64.
- ³⁴ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004, Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 4.9.2004, s.122.
- ³⁵ Heikkilä, Kaisa: Suomi ja Naton rauhankumppanuusohjelma, 2. Uudistettu painos. Ykkös-Offset Oy, Vaasa, 2000.
- ³⁶ Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2001, Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 13.6.2001, s.8.
- ³⁷ Ltn Henry Thierry, Britannia Royal Naval College, Royal Navy`s Doctrine, 20.9.2005.
- ³⁸ Heikkilä, s.5.
- ³⁹ Heikkilä, s.60.
- ⁴⁰ Consentino, Michele: Defeating Terrorism from the Sea. Proceedings 12/2004. s. 53.
- ⁴¹ Consentino, Michele: Defeating Terrorism from the Sea. Proceedings 12/2004. s. 53.
- ⁴² Luft, Gal – Korin, Anne: Terrorism Goes to Sea. Foreign Affairs November/December 2004
- ⁴³ Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimus 10.12.1982, Artikla 101.
- ⁴⁴ Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimus 10.12.1982, Artikla 110.
- ⁴⁵ Experimental Tactics 1012 (EXTAC 1012), Maritime Interdiction Force Procedures. Navy Tactical Support Activity. Naval Warfare Publications Library. Lokakuu 1996. 1012 1-2.
- ⁴⁶ EXTAC 1012 2-1.
- ⁴⁷ EXTAC 1012 2-2.
- ⁴⁸ Nato Brief, Combating terrorism at sea.
- ⁴⁹ Regional Headquarters Allied Forces Southern Europe. 17-Mar-2004. Operation Active Endeavour, s.2. Nato:n kotisivut: www.afsouth.nato.int/Endeavour/Endeavour.htm
- ⁵⁰ Nato Brief, Combating terrorism at sea. s.2.
- ⁵¹ Nato Brief, Combating terrorism at sea. s.2.

- ⁵² Nato Brief, Combating terrorism at sea. s.4.
- ⁵³ Nato Brief, Combating terrorism at sea. s.2.
- ⁵⁴ Nato Brief, Combating terrorism at sea. s.5.
- ⁵⁵ Nato Brief, Combating terrorism at sea. s.3.
- ⁵⁶ Nato Brief, Combating terrorism at sea. s.3.
- ⁵⁷ Yhdistyneiden Kansakuntien merioikeusyleissopimus, artikla 110.
- ⁵⁸ Nato Brief, Combating terrorism at sea. s.3.
- ⁵⁹ Nato Brief, Combating terrorism at sea. s.3.
- ⁶⁰ Regional Headquarters Allied Forces Southern Europe, s.1.
- ⁶¹ <http://www.afsouth.nato.int/operations/SharpGuard/SharpGuardFactSheet.htm>,
luettu 4.11.2005.
- ⁶² Puoskari, Pasi, kapteeniluutnantti, miinalaiva Uusimaan I-upseeri.
Alustarkastustoiminta merivoimissa
- ⁶³ Puoskari, Pasi, kapteeniluutnantti, miinalaiva Uusimaan I-upseeri.
Alustarkastustoiminta merivoimissa
- ⁶⁴ Miinalaiva Uusimaan alustarkastustoimintaa käsittelevä näyttöesitys, 17.6.2005.
- ⁶⁵ Puoskari, Pasi, kapteeniluutnantti, miinalaiva Uusimaan I-upseeri.
Alustarkastustoiminta merivoimissa
- ⁶⁶ Puoskari, Pasi
- ⁶⁷ EXTAC 1012
- ⁶⁸ EXTAC 1012 4 - 4.
- ⁶⁹ EXTAC 1012 5-6 – 5-7.
- ⁷⁰ EXTAC 1012 5 - 9.
- ⁷¹ Miinalaiva Hämeenmaan taisteluohe, luku 12.9.2
- ⁷² Experimental Tactics 1010 (EXTAC 1010) Non-Combatant Evacuation Operations
(NEO unclassified, Naval Warfare Publications Library, Huhtikuu 1998. 6-3.
- ⁷³ <http://www.defmin.fi>, luettu 24.1.2007
- ⁷⁴ Valtioneuvoston turvallisuus- ja puolustuspoliittinen selonteko 2004. s.112.
- ⁷⁵ <http://www.finlex.fi>, luettu 23.1.2007.
- ⁷⁶ Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta 31.3.2006/211
- ⁷⁷ Yhdistyneiden Kansakuntien Merioikeusyleissopimus 10.12.1982, artikla 110.
- ⁷⁸ Yhdistyneiden Kansakuntien Merioikeusyleissopimus 10.12.1982, artikla 110.
- ⁷⁹ Yhdistyneiden Kansakuntien Merioikeusyleissopimus 10.12.1982, artikla 109.
- ⁸⁰ Yhdistyneiden Kansakuntien Merioikeusyleissopimus 10.12.1982, artikla 110.
- ⁸¹ Kenttäohjesääntö, luonnos. s.26
- ⁸² Kenttäohjesääntö, luonnos. s.26
- ⁸³ Kenttäohjesääntö, luonnos. s.26
- ⁸⁴ Kenttäohjesääntö, luonnos. s.27
- ⁸⁵ Kenttäohjesääntö, luonnos. s.27

- ⁸⁶ Kenttäohjesääntö, luonnos. s.27
- ⁸⁷ Kenttäohjesääntö, luonnos. s.27
- ⁸⁸ Pasivirta, Pasi: Vaatimustenhallinta Puolustusvoimissa. Edita Prima Oy, Helsinki 2004. s. 13.
- ⁸⁹ EXTAC 1012 5-1.
- ⁹⁰ EXTAC 1012 5-1.
- ⁹¹ EXTAC 1012 5-1.
- ⁹² Kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauus, Alustarkastusosasto, Alustarkastusupseeri
- ⁹³ Kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauus, Alustarkastusosasto, Alustarkastusupseeri
- ⁹⁴ Kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauus, Alustarkastusosasto, Alustarkastusupseeri
- ⁹⁵ Kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauus, Alustarkastusosasto, Vara-alustarkastusupseeri
- ⁹⁶ Kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauus, Alustarkastusosasto, Vara-alustarkastusupseeri
- ⁹⁷ Kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauus, Alustarkastusosasto, Vara-alustarkastusupseeri
- ⁹⁸ Kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauus, Alustarkastusosasto, Alustarkastusosaston johtaja
- ⁹⁹ Kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauus, Alustarkastusosasto, Alustarkastusosaston johtaja
- ¹⁰⁰ Pasivirta, s. 12
- ¹⁰¹ Pasivirta, s. 11
- ¹⁰² Pasivirta, s. 11
- ¹⁰³ Williams, Ddembe ja Kennedy, Michael (School of Computing, Information, Systems and Mathematics, South Bank University, London): A Framework for Improving the Requirements Engineering Process Effectiveness. Proceedings of the Ninth Annual International Symposium of the International Council on Systems Engineering, Brighton UK 1999.
- ¹⁰⁴ Kansainvälinen merioikeusyleissopimus, Artikla 110
- ¹⁰⁵ Kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauus, Alustarkastusosasto, Alustarkastusupseeri
- ¹⁰⁶ Kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauus, Alustarkastusosasto, Vara-alustarkastusupseeri
- ¹⁰⁷ Kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauus, Alustarkastusosasto, Alustarkastusosaston johtaja
- ¹⁰⁸ Koivuniemi, s.27.

LÄHTEET

1 JULKAISEMATTOMAT LÄHTEET

Experimental Tactics 1010 (EXTAC 1010) Non-Combatant Evacuation Operations (NEO unclassified, Naval Warfare Publications Library, Huhtikuu 1998.

Experimental Tactics 1012 (EXTAC 1012), Maritime Interdiction Force Procedures. Navy Tactical Support Activity. Naval Warfare Publications Library. Lokakuu 1996.

Puolustusjärjestelmän ja Puolustusvoimien toiminnan perusteet, Kenttäohjesääntö yleinen osa 2008. Luonnos 6.10.2006.

Puolustusvoimien määritelmärekisteri.

Puolustusvoimien projektiohje.

Puolustusvoimien vaatimustenhallintaohje.

Pääesikunnan Operatiivisen Osaston asiakirja 2/11.2/D/I/19.01.2004 – Strateginen Suunnittelu Puolustusvoimissa Normaaliaikana

Boarding Finland cd-rom: Alustarkastus Hämeenmaa-luokan miinalaivoilla, Turku 2002.

Kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauslomake, Alustarkastusosasto, Alustarkastusupseeri, ylil Kanninen Petri, Ltn Laine Miikka, 18.10.2006

Kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauslomake, Alustarkastusosasto, Varalustarkastusupseeri, ylil Kanninen Petri, Ltn Laine Miikka, 18.10.2006

Kriisinhallintatehtävien tehtävänkuvauslomake, Alustarkastusosasto, alustarkastusosaston johtaja, ylil Kanninen Petri, Ltn Laine Miikka, 18.10.2006

2 JULKAISTUT LÄHTEET

Consentino, Michele: Defeating Terrorism from the Sea. Proceedings 12/2004.

Luft, Gal – Korin, Anne: Terrorism Goes to Sea. Foreign Affairs November/December 2004.

Laivapalvelusohjesääntö, Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus, Kirjapaino Raamattutalo, Pieksämäki, 1996.

Sotilaspoliisiopas, Puolustusvoimien Koulutuksen Kehittämiskeskus, Ykkös-Offset Oy, Vaasa, 2000.

Pasivirta, Pasi: Vaatimustenhallinta Puolustusvoimissa. Edita Prima Oy, Helsinki 2004.

Lönnqvist A, Mettänen P: Suorituskyvyn mittaaminen – Tunnusluvut asiantuntijaorganisaation johtamisvälineenä. Edita Prima Oy, Helsinki 2003.

Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 17.3.1997 Euroopan turvallisuuskehitys ja Suomen puolustus, Oy Edita Ab, Helsinki 1997

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2001, Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 13.6.2001.

Suomen turvallisuus- ja puolustuspolitiikka 2004, Valtioneuvoston selonteko eduskunnalle 24.9.2004.

Yhdistyneiden Kansakuntien Merioikeusyleissopimus 10.12.1982

Laki sotilaallisesta kriisinhallinnasta 31.3.2006/211

3 KIRJALLISUUS JA OPINNÄYTTEET

Heikkilä, Kaisa: Suomi ja Naton rauhankumppanuusohjelma, 2. Uudistettu painos. Ykkös-Offset Oy, Vaasa, 2000.

Alasuutari, Pertti: Laadullinen tutkimus, 3.Painos, Gummerrus Kirjapaino OY, Jyväskylä 1999.

Visuri, Pekka: Turvallisuuspolitiikka ja strategia, WSOY, Juva, 1997.

Itkonen, Terho, Kielioapas, 4. Painos Vaasa 1988

Diplomityö, Suomen mahdollisuudet käyttää merivoimia kansainväliseen kriisinhallintatoimintaan 2000-luvun ensimmäisellä vuosikymmenellä, Hakanpää Ilja, Elokuu 1999.

Sotatieteiden maisteritutkielma, Alusturvallisuusosaston koulutus Merivoimissa, Vanne Tuomas, Maaliskuu 2004.

Pro-Gradu, Suomen Merivoimien kriisinhallinta-alusten tehtävät ja kyky EU:n sotilaallisessa kriisinhallintaoperaatioissa, Joutsia Toni, Maaliskuu 2005.

Pro-Gradu, Merivoimien alustarkastustoiminnan kehittäminen kansainvälisissä tehtävissä, Iljina Ilja, Helmikuu 2006.

Sotatieteiden kandidaatin tutkielma, Alustarkastusosaston kokoonpano ja johtaminen, Tikka Antti, Marraskuu 2004.

Sotatieteiden kandidaatin tutkielma, Boarding Teamin varustaminen, Kuosmanen Tuomas, Marraskuu 2005.

Opistoupseerinjatkokurssi, opinnäytetyö, Mil Pohjanmaan varusteiden soveltuvuus sekä niiden kehittäminen PARP- ja EU:n kriisinhallintaan liittyen, Koivuniemi Jari, tammikuu 2002.

Sotatieteiden kandidaatin tutkielma, Miinalaiva Pohjanmaan soveltuvuus kauppasaarron valvontatehtäviin, Lempiäinen Mikko, Marraskuu 2003.

Crepeau, Francois: Overview of Interdiction by Sea, Land and Air. Toukokuu 2003, Ottawa, Kanada. <http://www.web.net/~ccr/interdictionproceedings.pdf>, luettu 18.8.2006.

Williams, Ddembe ja Kennedy, Michael (School of Computing, Information, Systems and Mathematics, South Bank University, London): A Framework for Improving the Requirements Engineering Process Effectiveness. Proceedings of the Ninth Annual International Symposium of the International Council on Systems Engineering, Brighton UK 1999.

4 MUUT LÄHTEET

4.1 Haastattelut

Häkkinen, Antti, yliluutnantti, Saaristomeren Meripataljoona, Merikomppanian varapääällikkö, alustarkastuksen koulutus, nykytila ja kehitysnäkymät 18.10.2005. Materiaali tekijän hallussa.

Anttila, Teemu, Yliluutnantti, Miinalaiva Uusimaan keskusupseeri, toiminut miinalaiva Uusimaan vara-alustarkastusupseerin ja alustarkastusupseerin tehtävissä vuosina 2002-. Alustarkastus Merivoimissa, 13.12.2005.

Puoskari, Pasi, kapteeniluutnantti, Miinalaiva Uusimaan I-upseeri, Alustarkastustoiminta Merivoimissa, 13.12.2005. Materiaali tekijän hallussa.

Roine, Henri, Luutnantti, Miinalaiva Pohjanmaan Miinamestari, Kansainvälinen alustarkastuskoulutus sekä vaatimukset, 23.5.2006.

4.2 Luennot

Thierry Henry, Britannia Royal Naval College, Royal Navy`s Doctrine, Royal Naval College, Dartmouth, Iso-britannia, 20.9.2005.

4.3 Internet

Suomen laki, voimassa olevat lait, asetukset ja säädökset
www.finlex.fi.

Puolustusvoimat
www.mil.fi/

Hätäviestintä merellä, Teknillisen Korkeakoulun Teletekniikan perusteet (S-38.118) -kurssin harjoitustyö, <http://tct.hut.fi/opetus/s38118/s99/htyo/43/index.shtml> -Luettu 4.10.2005.

4.3.1 Puolustusministeriö

Kansainvälinen Puolustuspolitiikka

[Http://www.defmin.fi/index.phtml/page_id/40/topmenu_id/4/menu_id/40/this_topmenu/4/lang/1/fs/11](http://www.defmin.fi/index.phtml/page_id/40/topmenu_id/4/menu_id/40/this_topmenu/4/lang/1/fs/11) -Luettu 7.10.2005.

Kansainvälinen kriisinhallintayhteistyö

[Http://www.defmin.fi/index.phtml/page_id/118/topmenu_id/4/menu_id/118/this_topmenu/40/lang/1/fs/11](http://www.defmin.fi/index.phtml/page_id/118/topmenu_id/4/menu_id/118/this_topmenu/40/lang/1/fs/11) -Luettu 7.10.2005.

Yhdistyneet Kansakunnat (YK)

[Http://www.defmin.fi/index.phtml/page_id/193/topmenu_id/4/menu_id/193/this_topmenu/118/lang/1/fs/11](http://www.defmin.fi/index.phtml/page_id/193/topmenu_id/4/menu_id/193/this_topmenu/118/lang/1/fs/11) -Luettu 7.10.2005.

Euroopan unionin turvallisuus- ja puolustuspolitiikka

[Http://www.defmin.fi/index.phtml/page_id/346/topmenu_id/4/menu_id/346/this_topmenu/40/lang/1/fs/12](http://www.defmin.fi/index.phtml/page_id/346/topmenu_id/4/menu_id/346/this_topmenu/40/lang/1/fs/12) -Luettu 7.10.2005.

Suomen osallistuminen euroopan unionin taisteluosastoihin

[Http://www.defmin.fi/chapter_images/394_EU_BG_muistio.pdf](http://www.defmin.fi/chapter_images/394_EU_BG_muistio.pdf) -Luettu 7.10.2005.

Naton rauhankumppanuusyhteistyö

[Http://www.defmin.fi/index.phtml/page_id/196/topmenu_id/4/menu_id/196/this_topmenu/118/lang/1/fs/11](http://www.defmin.fi/index.phtml/page_id/196/topmenu_id/4/menu_id/196/this_topmenu/118/lang/1/fs/11) -Luettu 7.10.2005.

4.3.2 Muut

Maritime Interdiction Exercise Successful in Mediterranean

[Http://www.news.navy.mil/search/display.asp?story_id=10127](http://www.news.navy.mil/search/display.asp?story_id=10127) -Luettu 4.10.2005.

Nato Brief, Combating terrorism at sea

[Http://www.nato.int/docu/briefing/terrorism_at_sea-e.pdf](http://www.nato.int/docu/briefing/terrorism_at_sea-e.pdf) -Luettu 4.10.2005.

Regional Headquarters Allied Forces Southern Europe.

17-Mar-2004. Operation Active Endeavour

www.afsouth.nato.int/Endeavour/Endeavour.htm -Luettu 25.2.2007.

TSG Boarding Team: There is No Ocean Wide Enough to Hide In

www.news.navy.mil/search/display.asp?story_id=4712 -Luettu 4.10.2005.

Multi-national Forces Conclude Sea Saber

[Http://www.news.navy.mil/search/display.asp?story_id=11512](http://www.news.navy.mil/search/display.asp?story_id=11512) -Luettu 4.10.2005.

Master blank, U.S. COAST GUARD Operation feedback

[Http://www.uscg.mil/reserve/msg05/coast053%5F05.htm](http://www.uscg.mil/reserve/msg05/coast053%5F05.htm) -Luettu 4.10.2005.

LIITTEET

Liite 1 Tutkielmassa käytettyjä lyhenteitä

TUTKIELMASSA KÄYTETYT LYHENTEET

As. BO	Assistant Boarding officer, vara-alustarkastusupseeri
BO	Boarding Officer, alustarkastusupseeri
CIMIC	Civil-Military Cooperation, siviili-sotilasyhteistyö
COI	Contact Of Intrest, tarkastettava kohde
EOD	Explosive Ordnance Disposal, Räjähdeiden vaarattomaksi teko
EXTAC 1012	Experimental Tactics, kokemusperäinen taktinen ohje alustarkastuksesta
EXTAC 1010	Experimental Tactics, kokemusperäinen taktinen ohje NEO-operaatioista
IEDD	Improvised Explosive Device Disposal, kehittyneempää ja spesifioituneempaa räjähteiden vaarattomaksi tekoa, vrt EOD
MIO	Maritime Interdiction Operation, merenkäytön valvonta
NATO	North Atlantic Treaty Organization, Pohjois-Atlantin sotilasliitto
NEO	Noncombatant Evacuation Operation, väkivallaton evakuointioperaatio
OSC	On Scene Commander, paikalla oleva johtava henkilö
PARP	Planning And Review Process, suunnittelu- ja neuvotteluprosessi
PfP	Partnership for Peace, rauhankumppanuus
ROE	Rules Of Engagement, voimankäytön säädökset
TVÄL	Taisteluväline, taisteluväline-ala
WMD	Weapons of Mass Destruction, Joukkotuhoaseet
YK	Yhdistyneet Kansakunnat